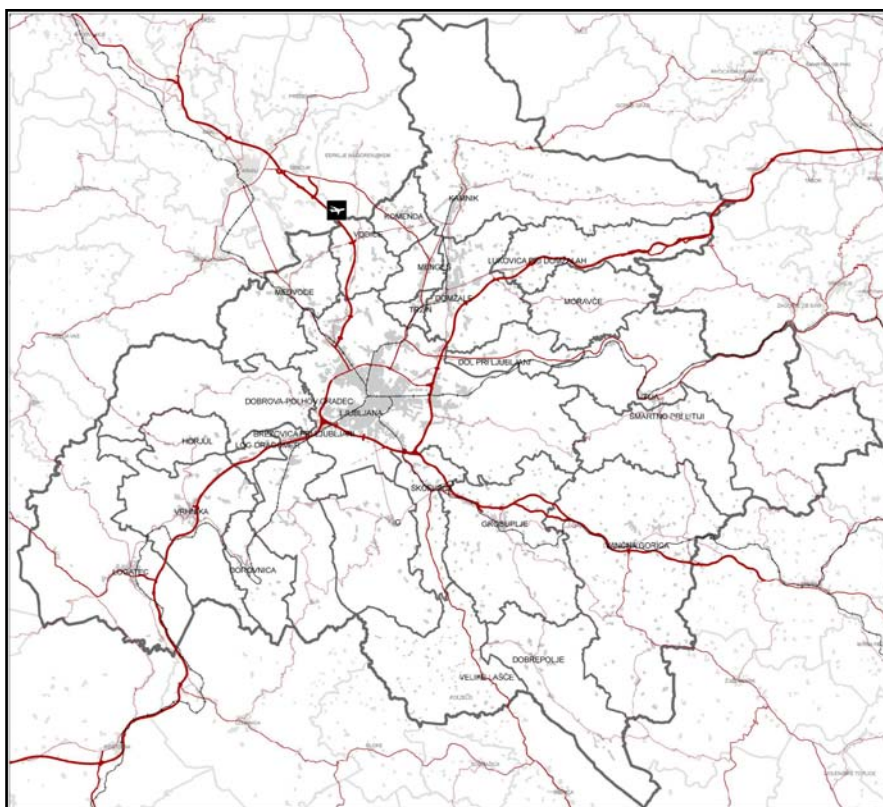

**Urbanistični inštitut Republike Slovenije
Institut »Jožef Stefan« Ljubljana
PNZ svetovanje projektiranje d.o.o.
UL, BF, Oddelek za krajinsko arhitekturo**

STROKOVNE PODLAGE ZA PRIPRAVO REGIONALNEGA PROSTORSKEGA NAČRTA LJUBLJANSKE URBANE REGIJE

Ekonomski vidiki

**Primerjalna ocena gospodarskega stanja
Ljubljanske urbane regije z opisom trendov**

Ljubljana, 2. maj 2009

Naročnik:

Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije, Ljubljana

Projekt:

Strokovne podlage za pripravo regionalnega prostorskega načrta Ljubljanske urbane regije

Tematsko področje:

Strokovne podlage za pripravo regionalnega prostorskega načrta Ljubljanske urbane regije – ekonomski vidiki

Odgovorna pooblaščenka predstavnik naročnika:

mag. Lilijana Madjar

Izvajalci projekta:

Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Institut »Jožef Stefan« Ljubljana

PNZ svetovanje projektiranje d.o.o.

Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo

Odgovorni predstavnik izvajalca:

mag. Andrej Gulič

Avtor poročila:

mag. Damjan Kavaš, Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana

Predmetne oznake:

Ključne besede: regionalni prostorski načrt, strokovne podlage, Ljubljanska urbana regija, gospodarski razvoj, statistične regije, Slovenija, sosednje tuje regije in države, Evropska unija.

Subject terms:

Keywords: regional spatial plan, background documents, Ljubljana urban region, economic development, statistical regions, Slovenia, neighbouring countries and regions, European Union.

Interna oznaka projekta: UI/8041

Ljubljana, 2. maj 2009

Vodja projekta:
mag. Andrej Gulič

Direktorica:
izr. prof. dr. Kaliopa Dimitrovska Andrews

Kazalo

Poglavje		Stran
1	UVOD	5
2	EKONOMSKI VIDIKI REGIONALNEGA PROSTORSKEGA RAZVOJA LJUBLJANSKE URBANE REGIJE	7
2.1	ZNAČILNOSTI GOSPODARSKIH GIBANJ V EU IN NJIHOVI VPLIVI NA LUR	10
2.2	ZNAČILNOSTI GOSPODARSKIH GIBANJ V SOSEDNIH REGIJAH V AVSTRIJI, ITALIJI, NA MADŽARSKEM IN HRVAŠKEM IN NJIHOVI VPLIVI NA LUR	12
2.3	ZNAČILNOSTI GOSPODARSKIH GIBANJ V SLOVENIJI IN NJIHOVI VPLIVI NA LUR	18
2.4	ZNAČILNOSTI GOSPODARSKIH GIBANJ V OSTALIH RAZVOJNIH REGIJAH SLOVENIJE IN NJIHOVI VPLIVI NA LUR	24
2.5	ZNAČILNOSTI GOSPODARSKIH GIBANJ V LUR	39
3	VIRI IN LITERATURA	61

1. UVOD

Gospodarstvo je eden od temeljnih sistemov družbe. Uspešno delovanje posamezne družbe zahteva medsebojno tesno povezano delovanje vseh sistemov: ekonomskega, prostorskega, socialnega (družbenega) in okoljskega. Sistem ne more uspešno delovati brez skladnosti z drugimi sistemi, kar kažejo tudi prakse uspešnih držav, tako z vidika nacionalnega kot tudi z vidika regionalnega razvoja. Dejstvo je, da sodobni razvoj (storitve, visokotehnološka proizvodnja, ekologija, pomen človeških virov in znanja, inovacije), ki temelji na ustvarjanju visoke dodane vrednosti, potrebuje optimalno izkoriščanje tako socialnih, okoljskih, kakor tudi prostorskih potencialov. Pri tem je pomembno, da je razvoj vse bolj kompleksen in multidisciplinaren, kar zahteva visoko stopnjo medsebojne usklajenosti, visoko stopnjo fleksibilnosti in visoko stopnjo inovativnosti vseh sistemov.

Kljub izrednemu pomenu vseh štirih sistemov, pa prakse kažejo, da ima od vseh štirih gospodarski sistem najpomembnejšo vlogo, saj je temeljni sistem družbe. Celotni socialni sistem je odvisen od vrednot družbe (razlike med skandinavskim, srednjeevropskim, mediteranskim in anglosaksonskim modelom), predvsem pa od stanja gospodarskega sistema, saj je gospodarski sistem glavni vir sredstev za negospodarske dejavnosti, tako z vidika storitev, kakor tudi iz vidika socialnih transferjev, kar je še posebej razvidno v časih gospodarske krize. Tudi odnos gospodarstvo-prostor je komplementaren, vendar pa ima stopnja gospodarske razvitosti pomemben vpliv na stanje v prostoru. Podobno velja za odnos gospodarstvo-okolje. Tako je za socialistične države, ki so v veliki meri negirale pomen gospodarstva značilno, da so prostorsko, okoljsko in deloma tudi socialno degradirane, saj se tako gospodarstvo, kakor tudi ostali sistemi (poslovno okolje) niso prilagajali novim razmeram prehoda iz industrijske v po-industrijsko družbo (razvoj tehnologije, naftne krize, razvoj storitev, zasičenje trgov s ponudbo). Za po-industrijsko družbo je značilno, da se je povečal pomen znanja, raziskav in razvoja (R&R), inovacij, kakovosti, organizacije, prilagodljivosti. To je povzročilo nekonkurenčnost gospodarstev socialističnih držav, kar ni pomenilo le težjih pogojev gospodarjenja, temveč še dodatno izkoriščanje prostora in onesnaževanje okolja.

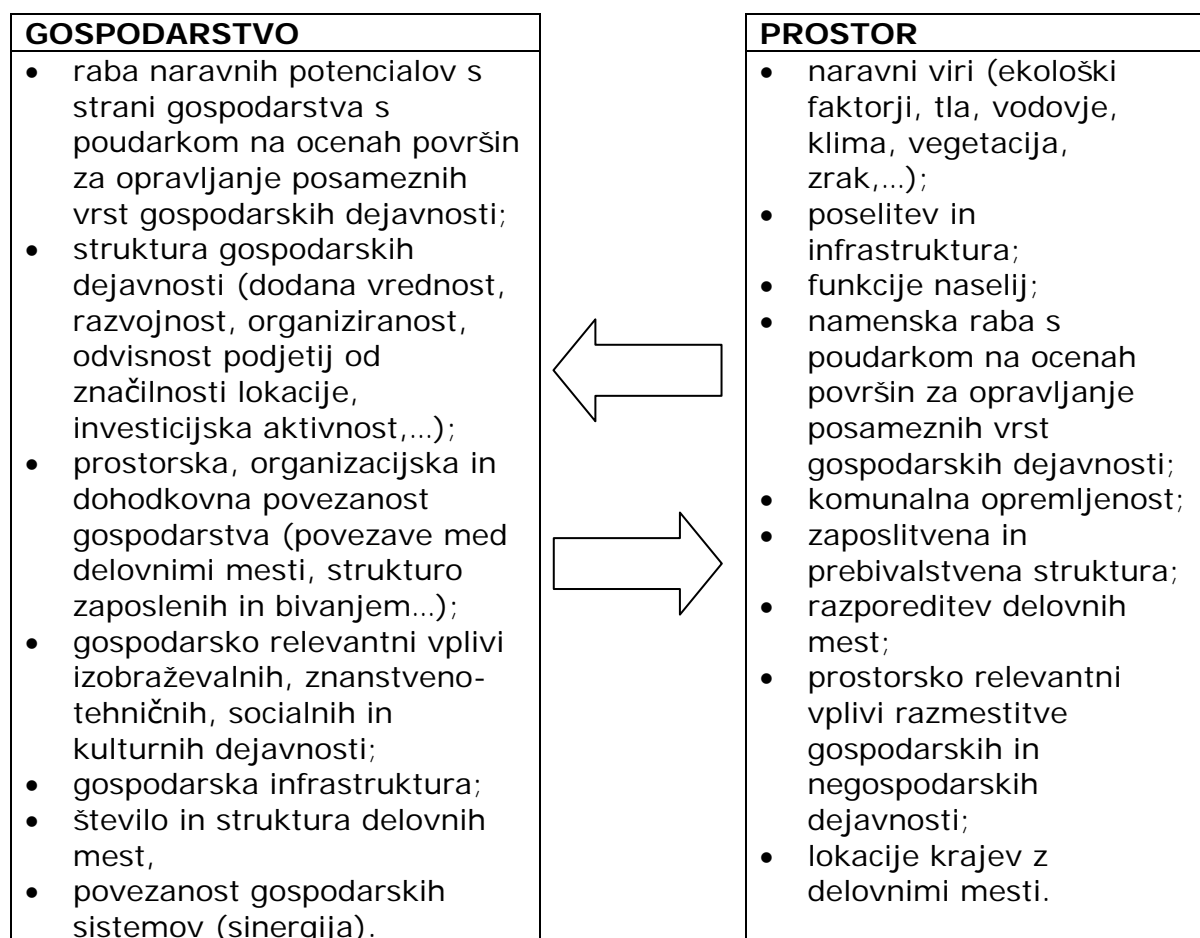
Razvite države so se, kljub krizam, prilagodile nastalim razmeram. Povečevale so dodano vrednost v svojem gospodarstvu, in sicer na osnovi vlaganj v znanje in njegovo difuzijo, vlaganj v R&R, vlaganj v infrastrukturo, rigidnost je zamenjala prilagodljivost, pomembna pa je tudi vloga države, ki je usmerjala in spodbujala gospodarstvo. Za razvite države danes velja, da sta prostor in okolje pomembni vrednoti, ki pa tudi podpirata gospodarski razvoj držav. Še posebej za majhne evropske razvite države velja (Irska, Finska, Švica, Avstrija), da so ohranile sorazmerno čisto okolje in da niso imele veliko škodljivih posegov v prostor. Priporočljivo bi bilo, da bi se Slovenija zgledovala po teh državah. Le uspešno gospodarstvo, ob upoštevanju kriterijev kot so okolje, prostor, naravna in kulturna dediščina, socialni mir, lahko vodi Slovenijo med razvite države.

Podobno vlogo kot na nacionalni ravni ima gospodarski razvoj tudi na regionalni in lokalni ravni. Gospodarstvo izkorišča endogene potenciale regije s ciljem zagotovitve ustreznega življenjskega standarda prebivalcev. Tako je iz analize disparitet med regijami, tako v EU kakor tudi v Sloveniji, jasno razvidno, da

regije z šibkim gospodarstvom nazadujejo. Rezultat je visoka stopnja brezposelnosti, migracija prebivalstva (predvsem izobraženega), kriminal, apatija, nestrpnost, manjša skrb za okolje in prostor. Posledice so vidne tudi na trgu nepremičnin (stanovanja, hiše, poslovni prostori, zemljišča), ko so cene le teh mnogo manjše kot v razvitejših delih države (razlike med cenami nepremičnin v Zasavju in Pomurjem ter v Ljubljani so nekajkratne, čeprav je razlika nekaj deset (sto) kilometrov). S socialno stisko pade tudi cenjenje prostora in okolja in ljudje postanejo veliko bolj tolerantni do posegov v prostor in do onesnaževanja okolja (npr. rudniki, peskokopi), saj je materialna varnost primarna človekova potreba. Zato je potrebno na regionalnem nivoju izkoristiti vse potencialne. Pri tem imajo pomembno vlogo vse ravni. Država danes oblikuje splošne razvojne pogoje (urejanje prostora je pomembna determinanta razvojnih pogojev v celoti), medtem ko je razvoj regije in lokalne skupnosti odvisen predvsem od njih samih. Ob odsotnosti regij (funkcionalnih, upravnih) je to seveda veliko težje. Še posebej je težko pripraviti celovite programe razvoja, ki bi pokrivali vse pomembne sektorje.

Gospodarski razvoj ima velik vpliv na prostor. Predvsem je pomembna struktura gospodarstva (sektorska, panožna). Obstojijo razlike med sektorji in panogami glede vpliva na prostor. Pri tem je zelo pomembna ugotovitev, da gospodarski razvoj doživlja pomembne spremembe in je tudi napovedovanje za daljše časovno obdobje običajno zelo tvegano.

Slika 1: Nekaj vidikov v odnosu gospodarstvo-prostor

Vir: Kavaš et al., 2002.

Zgornja slika prikazuje odnos med značilnostmi gospodarstva in značilnostmi prostora. Strukturi je potrebno dodati tudi sistem urejanja, tako gospodarstva kakor tudi prostora (urejanje prostora). Gospodarstvo ima vpliv na prostor in deloma tudi na urejanje prostora, saj vpliva na postopke in oblikovanje instrumentov, vendar je vpliv urejanja prostora na gospodarstvo močnejši, vsaj z vidika systemske ureditve.

Poglavitni cilji prostorskega razvoja pa so dolgoročne narave in zato mnogo bolj "statični" kot so cilji gospodarskega razvoja, kar pogosto vodi v konflikte. Za urejanje prostora pa je še vedno osrednje vprašanje, kako zagotoviti ustrezno (dolgoročno) porabo površin, ki bo v sozvočju s poglavitnimi cilji in usmeritvami družbenega razvoja. Naloga urejanja prostora je, da zagotavlja smotrno rabo zemljišč in urejeno naselbinsko strukturo. Za izpolnitev zadane naloge pa je za skupno dobro celotne družbe potrebno usklajevati številne interese na sicer omejenem zemljišču, saj je prostor redka dobrina (omejen), kjer različni akterji (podjetja, sektorji, stanovalci,...) udeležujejo pogosto nasprotujoče interese. Gospodarstvo oz. proizvodni del gospodarstva je zato le eden izmed številnih akterjev v tem procesu.

2. EKONOMSKI VIDIKI REGIONALNEGA PROSTORSKEGA RAZVOJA LJUBLJANSKE URBANE REGIJE

Gospodarstvo je sestavljeno iz niza heterogenih gospodarskih dejavnosti, ki so zelo odvisne od domačega¹ in v zadnjih 30-letih tudi od zunanjega okolja (globalizacija). Zaradi liberalizacije svetovne trgovine, odprave blokovske delitve in razvoja novih tehnologij (informacijska tehnologija, komunikacijska tehnologija, razvoj transporta) so podjetja postala zelo prilagodljiva. To velja tako za samo organizacijo poslovanja podjetja (ploske organizacijske strukture), kakor tudi za izbiro lokacije opravljanja gospodarske dejavnosti. Z globalizacijo je postal pomen lokacije še bolj pomemben kot v preteklosti in zato je izredno pomembna privlačnost posameznih lokacij, ki je odvisna od obstoječih in predvidenih lokacijskih pogojev (faktorjev), kot so razpoložljiva usposobljena delovna sila, ustrezna infrastruktura, razpoložljiva komunalno opremljena zemljišča, sprejemljiva onesnaženost okolja, razpoložljive stanovanjske površine, prijazno upravno-pravno okolje. Države, regije in lokalne skupnosti medsebojno tekmujejo v nudenju ugodnih lokacijskih pogojev in lokacijska privlačnost Slovenije, njenih regij in občin že in še bo v veliki meri določala vhodno in izhodno internacionalizacijo podjetij. Pri tem regije medsebojno tekmujejo, vendar tudi sodelujejo, še posebej ob uporabi EU sredstev (Cilj Teritorialno sodelovanje).

¹ Izvozna usmerjenost je v veliki meri odvisna od velikosti države in s tem od velikosti domačega tržišča.

Tabela 1: Lokacijski faktorji gospodarsko (socialnega) razvoja

Ustreznost delovnih pogojev	<ul style="list-style-type: none"> • zagotavljanje ustreznih površin, • dostopnost, • lega – položaj, • ustreznost zemljišč, • lastništvo (v ozki povezavi z razdrobljenostjo zemljišč), • cena zemljišč,
Trg delovne sile: potenciali, know-how	<ul style="list-style-type: none"> • ustrezna usposobljenost (kvaliteta) delovne sile, • cena delovne sile/razmerja med usposobljenostjo delovne sile in ceno, • bližina raziskovalnih-izobraževalnih ustanov, tehnološki parki,...
Pravno-upravno-politično (ne) prijazno okolje	<ul style="list-style-type: none"> • politično predvidljivo okolje, • kompatibilen pravni sistem, • stroški in čas pridobivanja ustreznih dovoljenj, • gradbena dovoljenja, • dosegljivost delovnih dovoljenj, • stroški za ohranjanje kvalitete okolja, • davčne obremenitve podjetij, • davčne obremenitve delovne sile, • delovno – pravna zakonodaja, • območja z nižjimi stroški in neznatno stopnjo družbene organiziranosti,
Infrastruktura	<ul style="list-style-type: none"> • bližina priključkov na mednarodne "koridorje", • navezave na cestno prometno infrastrukturo, • ustrezna ponudba javnega prometa, • ustrezna ponudba telekomunikacijske infrastrukture in storitev, • bližina letališča z dobrimi nacionalnimi in mednarodnimi letalskimi povezavami potnikov in tovornega prometa, • že izgrajeno omrežje (predvsem) hitrih cest,
Gospodarstvu "prijazno" okolje	<ul style="list-style-type: none"> • stroški kapitala, • dostopnost do tveganega kapitala, • dostopnost do znanstveno-raziskovalne infrastrukture, • bližina kvantitativno obsežnega trga, • bližina podobnih ali sorodnih panog, • bližina mest z bogato ponudbo specializiranih poslovnih storitev, • spodbujanje gospodarstva,
Kakovost življenja	<ul style="list-style-type: none"> • ponudba atraktivnih bivalnih pogojev, pred tistimi s cenenimi bivalnimi pogoji, • območja s prijazno klimo in pokrajinsko mikavnostjo; • atraktivnost kulturne ponudbe kot tudi z uspešnim šolskim sistemom in možnostmi nadaljnjega izobraževanja, • osebne preference/kontakti z lastniki podjetij, • območja z živahnim in stabilnim razvojem prebivalstva, • območja s prevladujočo srednjo stanovsko strukturo in neprestanim izboljševanjem te strukture.

Vir: Kavaš et al., 2002.

Kljub relativni uspešnosti sta Slovenija in LUR, kot najrazvitejši del države, danes na novi razvojni točki, ko se je več ali manj izčrpal dosednji vzorec razvoja. Tako je bila že v Poročilu Svetovnega gospodarskega foruma za leti 2001-2002 Slovenija uvrščena med države, kot so Argentina, Grčija in Rusija, kjer ljudje živijo boljše, kot je z vidika moči gospodarstva dolgoročno vzdržno. **Slovenija se danes nahaja na razvojni prelomnici, kjer je ogrožena nadaljnja gospodarska rast, ki je v zadnjih letih temeljila na rasti zaposlenosti in le deloma na rasti produktivnosti. Rast zaposlenosti je veliki meri temeljila na investicijah v infrastrukturo, ki se pretežno financirajo z zadolževanjem v tujini. V zadnjih mesecih smo priča padajoči gospodarski rasti in socialnemu razslojevanju, ki so posledica finančne krize, kateri je kasneje sledila gospodarska kriza z negativno gospodarsko rastjo.**

Ker je gospodarska kriza v veliki meri posledica padca zunanjega povpraševanja, slovenska vlada nima veliko manevrskega prostora, še posebej ker mora spoštovati javno-finančne omejitve. K temu je potrebno dodati dejstvo, da je Slovenija članica »evro območja«, kar seveda onemogoča samostojno monetarno politiko. Zato stremijo države in regije k strukturnim reformam in posledično k izboljšanju konkurenčnosti. **Zaradi enotnega trga in evro območja ter schengenskega režima se krepi tudi konkurenca sosednjih regij (predvsem na NUTS 2 ravni). K temu je potrebno dodati interno konkurenco med statističnimi regijami in tudi med občinami znotraj LUR.**

Ljubljanska urbana regija (LUR) oziroma Osrednjeslovenska regija je gospodarsko najbolj razvita slovenska statistična regija in po večini statističnih kazalnikov dosega ali celo presega evropsko povprečje. V zadnjih letih smo priča naraščanju regionalnih razlik, tako iz vidika BDP na prebivalca, kakor tudi iz vidika ostalih kazalnikov (stopnja registrirane brezposelnosti, migracije, število delovnih mest na prebivalca, ...).

LUR ima tudi zaradi Ljubljane pomembno (ključno) vlogo pri razvoju celotne države in tudi širše, saj je po svoji velikosti in potencialih pomemben konkurent/partner sosednjim regijam. Regija je v preteklem obdobju doživela zelo hiter razvoj, ki je prinesel številne politične, gospodarske, okoljske, družbene in prostorske spremembe. Hiter razvoj regije je v veliki meri povezan s samostojnostjo države. Z včlanitvijo v EU se na formalni ravni končuje ekonomska in politična tranzicija, hkrati pa se temeljno spreminja mednarodni okvir uresničevanja slovenskega nacionalnega razvoja.

Če povzemamo različne vidike konkurenčnosti LUR pridemo do naslednjih zaključkov:

1. Trg je danes globalen, zato je potrebno poznati globalne (svetovne) trende. Za Slovenijo so pomembna predvsem evropska tržišča, čeprav zaradi tesne povezanosti gospodarstev ne smemo izpustiti dogajanj na globalni ravni. Tako se posledice finančne krize v ZDA posledično že kažejo na povpraševanje posamičnih panog (npr. avtomobilska industrija) in posledično na poslovanje končnih proizvajalcev in njihovih dobaviteljev, kamor spadajo številna slovenska podjetja.
2. Posamezne države in regije imajo zelo omejene možnosti vodenja politike. Predvsem lahko vodijo razvojno politiko. Lahko rečemo, da trenutno obstoji celo širši konsenz o tem, kaj pomeni pojem »razvojno«. Tako je poleg

- makroekonomske stabilnosti, ki spodbuja gospodarsko rast in ustvarjanje delovnih mest, pomembna tudi mikroekonomska konkurenčnost. Le-ta je odvisna od dveh skupin komplementarnih pogojev²:
- razpoložljivost ustrezne fizične infrastrukture in usposobljene delovne sile,
 - sposobnost gospodarstva, da ustvarja, razširja in uporablja znanje (nacionalni/regionalni inovacijski sistem) ter poslovna kultura, ki spodbuja podjetništvo in obstoj mrež in grozdov določenih aktivnosti.
3. Ne le med državami, temveč tudi med regijami poteka huda konkurenca in tudi sodelovanje. Slovenija in njene regije so/bodo neposredno izpostavljene konkurenci sosednjih regij, ki nam bodo po eni strani veliki konkurenti, po drugi strani pa nam odpirajo možnosti sodelovanja.
 4. Slovenija v preteklosti tudi ni uporabljala regionalnih vzvodov gospodarske rasti, temveč je regionalni vidik služil predvsem zadovoljevanju infrastrukturnih potreb lokalnih skupnosti. To pomeni, da je država spodbujala predvsem družbeno-politične cilje in manj ekonomske cilje regionalne politike. Tako pomanjkljive usmeritve strateških razvojnih dokumentov države za razvoj LUR, kot tudi ostalih statističnih (razvojnih) regij ne presenečajo.
 5. Priča smo precejšnji tekmovalnosti sosednjih regij do LUR, ki si prizadevajo izkoristiti pozitivne vplive in se izogniti negativnim vplivom močnega gravitacijskega razvojnega »izžarevanja« LUR-a v širši prostor.
 6. Tudi občine znotraj LUR tekmujejo med seboj, predvsem s privabljanjem podjetij iz drugih občin in s spodbujanjem podjetništva.

2.1 ZNAČILNOSTI GOSPODARSKIH GIBANJ V EU IN NJIHOVI VPLIVI NA LUR

Gospodarske razmere in napovedi v mednarodnem okolju se še naprej slabšajo. Po prvih ocenah naj bi bila gospodarska rast v pomembnejših gospodarstvih v zadnjem četrtletju leta 2008 negativna. V evroobmočju naj bi ta medletno znašala -1,2 %, v ZDA -0,8 % in na Japonskem -4,6 %.

To ima seveda zelo pomemben vpliv na slovensko gospodarstvo, saj se je v zadnjem četrtletju leta 2008 občutno znižala gospodarska aktivnost v naših najpomembnejših trgovinskih partnericah. Decembra se je v evrskem območju nadaljevalo občutno zniževanje obsega industrijske proizvodnje in vrednosti opravljenih gradbenih del, saj sta se na medletni ravni znižala za 12,0 % oz. 10,1 %. Po prvih ocenah Eurostata se je BDP v zadnjem četrtletju leta 2008 glede na predhodno četrtletje v evrskem območju znižal za 1,5 %, kar je bilo tretje medčetrtletno krčenje BDP zapored. Na medletni ravni se je BDP znižal za 1,2 %, kar je prvo znižanje, odkar so razpoložljivi podatki (leto 1996). Rast BDP se je v zadnjem četrtletju leta 2008 znižala oz. bila negativna tudi v vseh naših najpomembnejših trgovinskih partnericah. Ob poslabševanju gospodarske aktivnosti se stopnja brezposelnosti v evrskem območju še naprej zvišuje in je januarja znašala 8,7 % (1,2 o. t. višja kot januarja 2008). Še naprej se znižuje inflacija, ki je februarja po prvi oceni Eurostata znašala 1,2 %. Februarja se je vrednost kazalnika gospodarske klime v evrskem območju ponovno znižala, a precej manj kot januarja. Ob vse hitrejšem zniževanju gospodarske aktivnosti je

² Thematic Evaluation of the Structural Funds' Contributions to the Lisbon Strategy, 2005, str. 54.

FED februarja objavil nove napovedi gospodarske rasti za ZDA. Padec BDP naj bi v letu 2009 znašal med -1,3 % in -0,5 % (novembrska napoved med -0,2 % in 1,1 %). Glavni razlog za nižje napovedi za letošnje leto je predvsem pričakovano znižanje zasebne potrošnje, kar je posledica poslabšanja razmer na trgu dela in zaostrenih kreditnih pogojev, ki bodo vplivali tudi na nižje poslovne investicije. Za leto 2010 predvidevajo nekoliko višjo rast, med 2,5 % in 3,3 % (novembra med 2,3 % in 3,2 %), predvsem zaradi pričakovanj, da bodo paketi državnih pomoči in ukrepi FED spodbudili delovanje finančnih trgov. S 5,8 % v letu 2008 naj bi se letos tudi občutno povečala stopnja brezposelnosti, ki naj bi znašala med 8,5 % in 8,8 %, prihodnje leto pa naj bi se pričela zniževati. Po drugi strani naj bi inflacija letos in v prihodnjih dveh letih ostala na razmeroma nizki ravni.

Napovedi so črnoglede. Po kratkoročnem okrevanju finančnih trgov konec leta 2008 smo v letu 2009 priča nadaljnjemu usihanju gospodarske rasti, kar je sprožilo propad številnih podjetij in dvig brezposelnosti. Zato so svetovni voditelji sprožili koordinirano akcijo, saj so se v posameznih državah (npr. Francija) že pokazali znaki protekcionizma (vrh G-20 začetkom aprila v Londonu). Po napovedih sodeč lahko pričakujemo v najboljšem primeru izboljšanje gospodarskega položaja v sredini leta 2010, vendar pa so zaradi kompleksnosti in globine krize napovedi zelo nezanesljive. V letu 2009 se pričakuje tudi največji padec svetovne trgovine po 2. svetovni vojni (padec za 9 % po napovedih Svetovne trgovinske organizacije in celo 11 % Mednarodnega denarnega sklada). Lani pa je bila rast svetovne trgovine le dvoodstotna; se pravi najmanjša po letu 2001. Zmanjšanje naročil tujih kupcev občutijo povsod po svetu in izvoz največje izvoznice na svetu - Nemčije - je denimo v prvih dveh mesecih letos zdrknil kar za 22 odstotkov.

Če povzamemo, se EU nahaja v sredini zelo globoke gospodarske krize, ki se še ni pokazala v celoti, saj v številnih panogah (državah) pričakujejo poglobljanje krize v 2. polovici leta 2009. Trenutno ni pričakovati znatnega oživljanja svetovnega gospodarstva pred sredino leta 2010, kar je bilo potrjeno tudi na letnem zasedanju Mednarodnega denarnega sklada in Svetovne banke aprila 2009. Medtem ko se v ZDA že kažejo nekatera pozitivna gibanja (tudi kriza se je začela prejšnja kot v Evropi) pa so napovedi za največje slovenske trgovinske partnerice (Nemčija, Italija, Avstrija, Francija, Hrvaška) za leti 2009 in 2009 slabe. Zaradi gospodarske krize lahko pričakujemo nadaljnjo rast brezposelnosti (v EU je bila marca 2009 najvišja po oktobru 2005), zmanjšane javno-finančne prihodke in povečane javno-finančne odhodke, kar bo vplivalo tudi na poslovanje (zaposlenost, plače) javnega sektorja. Globalna gospodarska gibanja imajo zaradi globalizacije, še posebej pa zaradi majhnosti slovenskega gospodarstva, zelo velik vpliv na slovensko gospodarstvo in posledično tudi na LUR, ki je največja slovenska regija, tako po ekonomski moči kot po številu prebivalstva.

2.2 ZNAČILNOSTI GOSPODARSKIH GIBANJ V SOSEDNJIH REGIJAH V AVSTRIJI, ITALIJI, NA MADŽARSKEM IN HRVAŠKEM IN NJIHOVI VPLIVI NA LUR

LUR tekmuje ne le s slovenskimi regijami, temveč tudi s sosednjimi regijami. Primerjavo lahko naredimo na ravni NUTS 3 regij (ista raven kot LUR) ali pa na ravni NUTS 2 regij.

Tabela 2: Primerjave s sosednjimi regijami na ravni NUTS 3 v številu prebivalstva, površini in gostoti poselitve, 1991–2005.

Regije NUTS 3	Prebivalstvo skupaj v 1000			Stopnja rasti prebivalstva (%)	Površina v km ²	Gostota poselitve na km ²
	1991	2002	2005			
EU-27	...	485.593	492.000	1,3	4.401.775	112
Italy	56.751	57.158	58.607	2,5	301.336	194
Udine	522	521	529	1,6	4.904	108
Gorizia	138	138	141	2,5	466	302
Trieste	262	241	238	-1,5	212	1121
Hungary	10.346	10.159	10.087	-0,7	93.030	108
Vas	275	268	265	-1,2	3.336	79
Zala	305	299	295	-1,3	3.784	78
Austria	7.755	8.084	8.236	1,9	83.871	98
Südburgenland	101	98	98	-0,2	1.471	66
Klagenfurt-Villach	261	270	272	0,8	2.030	134
Unterkärnten	159	159	157	-1,0	3.375	47
Oststeiermark	261	269	269	0,0	3.354	80
West- und Südsteiermark	186	191	191	0,2	2.224	86
Slovenija	2.002	1.996	2.001	0,2	20.273	99
Pomurska	131	124	123	-1,0	1.337	92
Podravska	329	320	319	-0,2	2.170	147
Koroška	75	74	74	-0,3	1.041	71
Savinjska	259	258	257	-0,2	2.384	108
Zasavska	48	46	46	-1,3	264	172
Spodnjeposavska	73	70	70	-0,3	885	79
Jugovzhodna Slovenija	136	138	139	0,7	2.675	52
Notranjsko-kraška	51	51	51	0,6	1.456	35
Osrednjeslovenska	484	493	498	1,1	2.555	195
Gorenjska	195	198	199	0,6	2.137	93
Goriška	121	120	120	-0,4	2.325	51
Obalno-kraška	102	105	105	0,8	1.044	101

Vir: Pečar, 2008.

Tega se zaveda slovenska regionalna politika, ki je med cilje Strategije regionalnega razvoja Slovenije leta 2001 postavila tudi naslednji cilj: "...Izboljševanje položaja slovenskih regij, merjeno v BDP po kupni moči na prebivalca, v primerjavi z obmejnimi regijami v Avstriji in Italiji ...".

Kvantifikacija cilja: "... hitrejši razvoj Osrednjeslovenske, Goriške in Obalno-kraške regije od italijanskih obmejnih regij; dohitevanje avstrijskih manj razvitih regij s strani ostalih slovenskih statističnih regij ...". Rezultat: Cilj dosežen; slovenske regije dohitevajo italijanske in avstrijske obmejne regije, a so razlike med njimi še vedno velike.

Iz zgornje tabele je razvidno, da so z izjemo Udin sosednje regije na ravni NUTS 3 manjše od LUR. Položaj je drugačen na ravni NUTS 2 regij, kjer imajo nekatere sosednje regije več kot 1 mio prebivalcev. Predvsem je potrebno izpostaviti avstrijsko Štajersko, kjer so nekatera podjetja pomembna tudi v evropskem merilu, kar ne velja za slovenska podjetja.

Tabela 3: Primerjave s sosednjimi regijami na NUTS 2 ravni v številu prebivalstva, površini in gostoti poselitve, 1991 – 2005.

Regije NUTS 2	Prebivalstvo skupaj v 1000			Stopnja rasti prebivalstva (%)	Površina v km ²	Gostota poselitve na km ²
	1991	2002	2005			
	1991	2002	2005	2002 - 2005	2005	2005
EU27	...	485593	492000	1,3	4401775,4	112
Italy	56751	57158	58607	2,5	301336	194
Friuli-Venezia Giulia	1197	1188	1207	1,6	7858	154
Hungary	10346	10159	10087	-0,7	93030	108
Nyugat-Dunántúl	1004	1002	1000	-0,1	11328	88
Austria	7755	8084	8236	1,9	83871	98
Burgenland (A)	273	277	279	0,8	3965	70
Kärnten	550	561	560	-0,1	9536	59
Steiermark	1175	1190	1200	0,8	16392	73
Slovenija	2002	1996	2001	0,2	20273	99
Vzhodna Slovenija	1100	1081	1079	-0,2	12212	88
Zahodna Slovenija	902	915	922	0,8	8061	114

Vir: Pečar, 2008.

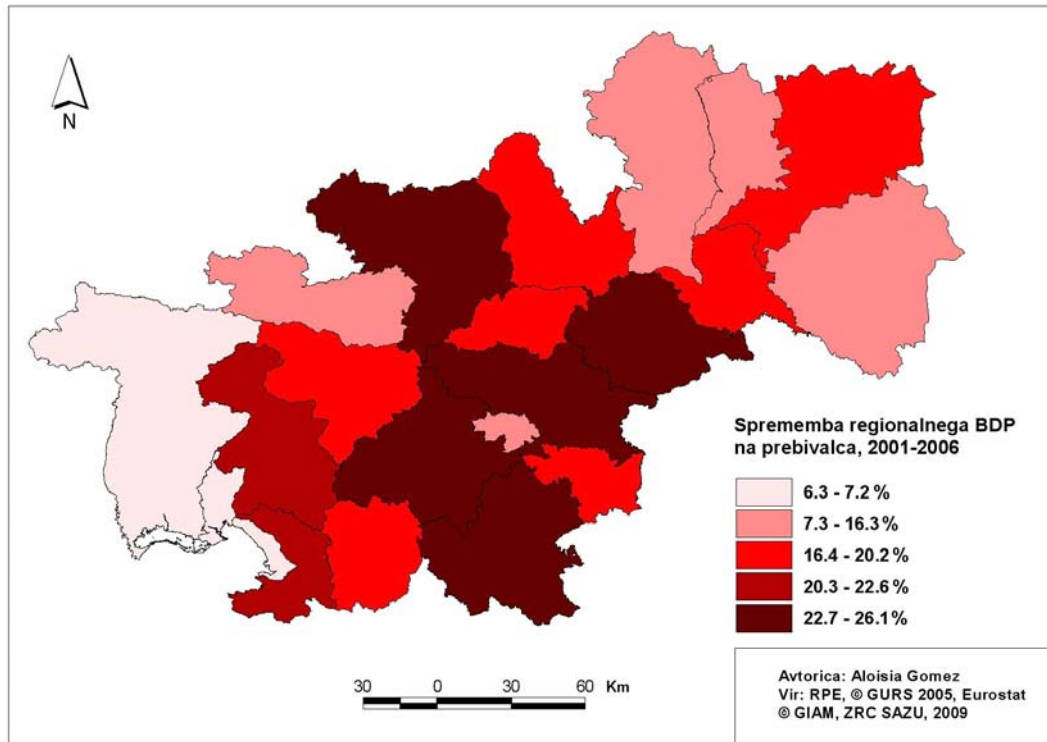
Med sosednjimi regijami so v letu 2005 presegale evropsko povprečje vse tri province v Furlaniji - Julijski krajini (Gorica, Trst in Videm) in okraj Celovec - Beljak na avstrijskem Koroškem. Te regije presegajo evropsko povprečje med 9 % in 35 %, najbolj pa Celovec - Beljak s 35 %. Tudi med slovenskimi statističnimi regijami Osrednjeslovenska s 25 % presega evropsko povprečje. V primerjavi z evropskim povprečjem je kar nekaj slovenskih statističnih regij v spodnjem delu skupine sosednjih regij po višini BDP na prebivalca. Tako med sosednjimi regijami za evropskim povprečjem najbolj zaostaja madžarska regija Zala, ki dosega le 55 % evropskega povprečja. Nato ji sledita madžarska regija Vas in slovensko Pomurje z 58 % in Zasavje z 61 % evropskega povprečja, sledijo pa ji Notranjsko-kraška, Koroška, Spodnjeposavska, Podravska in Gorenjska. Ostale slovenske statistične regije imajo BDP na prebivalca višji od 74 % EU-27.

Tabela 4: Primerjava BDP na prebivalca (SKM) s sosednjimi regijami na ravni NUTS 3, 1995–2005.

Regije NUTS 3	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
EU-27	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Italy	121	121	119	120	118	117,1*	118	112	111	107	105
Udine	140	137	134	132	131	128,2*	126	123	119	113	112
Gorizia	132	131	128	130	129	126,4*	122	116	113	107	109
Trieste	136	136	133	133	133	134,7*	138	129	129	125	128
Hungary	52	52	53	54	55	56	59	62	63	63	64
Vas	55	57	61	63	65	...	60	61	67	64	61
Zala	48	48	48	49	49	...	52	54	60	58	55
Austria	136	136	133	133	133	134	127	128	129	129	129
Südburgenland	71	72	72	71	74	74	73	73	76	75	76
Klagenfurt-Villach	147	147	142	143	144	141	133	130	131	134	135
Unterkärnten	80	82	82	81	82	82	80	84	86	86	88
Oststeiermark	84	85	84	85	86	88	81	82	82	84	85
West- und Südsteiermark	84	85	85	85	85	86	80	79	84	84	85
Slovenija	73	74	76	77	79	79	79	81	82	85	87
Pomurska	56	58	59	59	56	55	55	56	56	58	58
Podravska	59	61	61	62	65	66	66	68	69	72	73
Koroška	58	59	60	61	63	65	64	65	64	65	68
Savinjska	68	69	71	71	72	71	70	72	73	76	77
Zasavska	61	61	62	62	64	63	59	59	59	61	61
Spodnjeposavska	61	62	64	68	66	66	66	67	65	67	70
Jugovzhodna Slovenija	65	66	70	72	71	72	72	73	74	78	80
Notranjsko-kraška	56	57	60	61	61	62	62	64	63	65	65
Osrednjeslovenska	100	101	103	105	110	110	111	115	119	123	125
Gorenjska	64	66	68	68	69	69	70	71	71	73	74
Goriška	71	72	75	75	78	77	77	78	78	81	83
Obalno-kraška	79	81	82	83	83	83	82	85	86	88	90

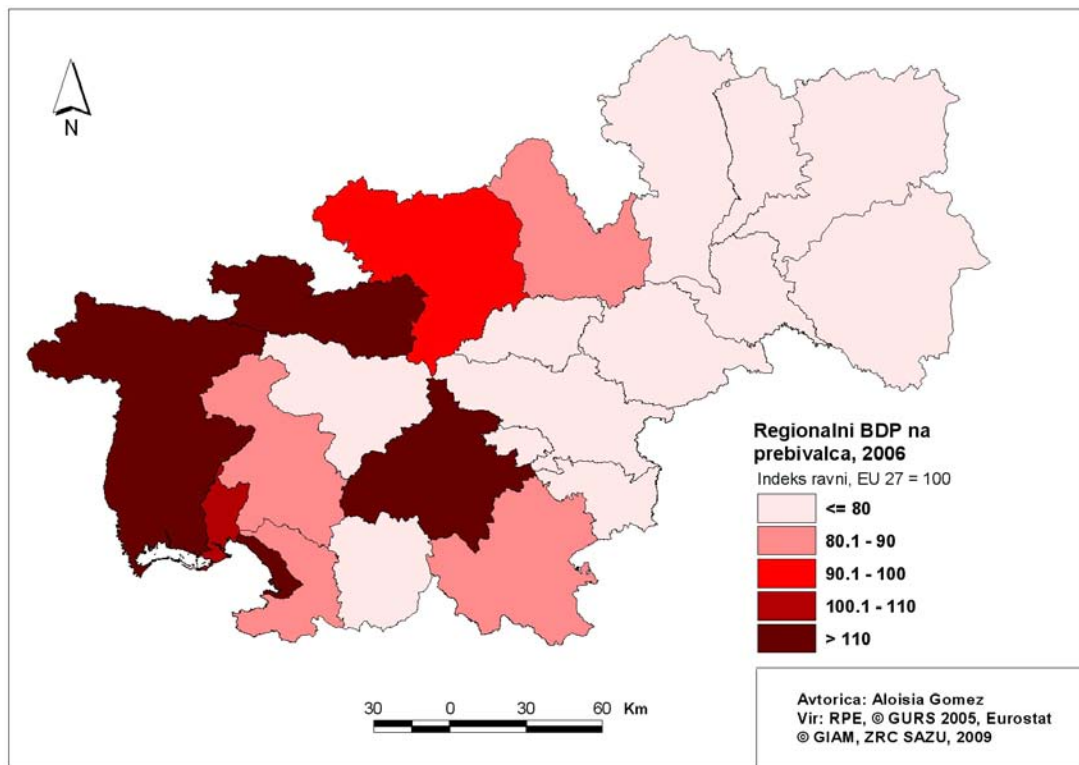
Vir: Pečar, 2008.

Slika 2: Sprememba regionalnega BDP na prebivalca (po kupni moči) na ravni NUTS 3, 2001 – 2006.

Vir: Nared, 2008.

Slika 3: BDP na prebivalca (po kupni moči) v primerjavi z sosednjimi regijami na ravni NUTS 3, leta 2006.

Vir: Nared, 2008.

Če pogledamo pristop k gospodarskemu razvoju v sosednjih regijah, opazimo znatne razlike, saj so koncepti med regijami različni, tako ima tudi vsaka sosednja avstrijska regija lasten koncept spodbujanja gospodarskega razvoja, ki v večini primerov temelji na spodbujanju tehnološkega razvoja. Pristopi (koncepti) so prilagojeni razmeram v posamezni regiji, na kar najbolj vplivata razvitost in struktura gospodarstva ter razvitost regionalnega inovacijskega sistema. Kljub temu, da imajo avstrijske dežele precej svobode pri spodbujanju gospodarskega razvoja, pa ima poglavitno vlogo še vedno zvezna vlada, predvsem iz vidika financiranja.

Na avstrijskem Štajerskem je tako prisoten zelo močen raziskovalni sektor (Joanneum Research, Karl Franzens Universität Graz, Medical University of Graz, Graz University of Technology, Montanuniversity of Leoben, FH Joanneum - University of Applied Sciences, Business University of Applied Science) in dobro razvit sistem intermediarnih institucij (tehnološki parki), čeprav je večina podjetij aktivnih na področju srednjih tehnologij (predvsem avtomobilska industrija in podporne industrije). Najpomembnejša podjetja so Magna Steyr AG, Andritz AG, AT&S Austria Technologie & Systemtechnik AG, Voestalpine Bahnsysteme GmbH, AVL List GmbH, EPCOS OHG in še nekatera druga, ki igrajo pomembno vlogo tudi v mednarodnem okvirju. Hitro se razvijajo tudi podjetja na visokotehnoloških področjih kot so nanotehnologija, informacijsko-komunikacijska tehnologija, biomedicina, optika.

Na avstrijskem Koroškem se obseg vlaganj v raziskave in razvoj hitro povečuje, vendar pa prevladuje le nekaj velikih podjetij kot so Infineon Technologies Austria AG, Rappold Wintherthur Technologie GmbH, Heraklith AG, medtem ko raziskovalni in izobraževalni infrastrukturi nista zelo razviti. V zadnjih letih je bila največja investicija Lakeside Park v Celovcu, zelo je aktiven tudi tehnološki park v Beljaku, ki je eden od redkih primerov javno-zasebnega partnerstva. Drugače so poleg naštetih visokotehnoloških podjetij v ospredju nekatere tradicionalne industrije (lesna, živilska, kovinska, strojna) in turizem.

Na Gradiščanskem je stopnja gospodarske razvitosti najnižja v celi Avstriji, zato je poudarek na svetovalni in finančni podpori podjetjem ter na zagotavljanju prostorskih pogojev za razvoj podjetništva, kjer ima odločilno vlogo javni sektor. Največji tehnološki center je v Eisenstadtu, ki se je v zadnjih letih razvil z nepričakovano hitrostjo (v parku ima objekte tudi finska Nokia). Na Gradiščanskem uspešno delujejo tudi nekatera tehnološko napredna podjetja kot so Delphi Packard Austria GmbH, HTP - High Tech Plastics AG, Lenzing Lyocell GmbH, Swarco Futurit GmbH. Omeniti je potrebno tudi številne aktivnosti na področju obnovljivih virov energije (biomasa, vetrna energija), pomembno vlogo ima tudi vinogradništvo. V celoti gledano je tehnološki vidik zaenkrat še manj poudarjen, čeprav ima dežela zelo ambiciozne cilje in zelo hitro povečuje vlaganja v R&R.

V Zahodnem Podonavju prevladujejo predvsem tuja podjetja kot so Audi Hungaria Kft., GM Powertrain Hungaria Kft., LuK Savaria Kft., Flextronics Kft. Investicije v R&R domačih podjetij zelo skromne. Velik poudarek je na grozdih in tudi intermediarne institucije so pogosto namenjene razvoju posameznih grozdov. Do sedaj še niso razvili mednarodno primerljivega tehnološkega parka, vendar njegov razvoj načrtujejo v naslednjih letih. Poleg naštetih podjetij imajo

pomembno vlogo še v ospredju nekatere tradicionalne industrije (lesna, živilska) in zdraviliški turizem.

Za Furlanijo Julijsko krajino velja, da je specializirana v tradicionalnih industrijskih sektorjih kot so ladjedelništvo (Fincantieri - Cantieri Navali Italiani s.p.a., številna manjša podjetja za gradnjo in vzdrževanje jadrnic, jaht), lesna industrija (Snaidero s.p.a., Fantoni s.p.a.), proizvodnja gospodinjskih aparatov (Electrolux - Zanussi s.p.a.), živilska industrija (Illy Caffè s.p.a.), strojogradnja (Danieli Group s.p.a.) ter logistika (pristanišča). Omeniti je potrebno še zelo močen sektor majhnih podjetij (industrijska območja) na številnih področjih (hrana, stoli, keramika,...). Močne so tudi finančne institucije, kjer izstopa predvsem Generali, ki ima sedež v Trstu in je leto 2008, kljub krizi, zaključil uspešno. V zadnjih letih se pojavljajo tudi visokotehnološka podjetja (IKT, biotehnologija). Država je v preteklosti veliko vlagala v razvoj visokošolskih in izobraževalnih institucij in nekatere med njimi so zelo pomembne tudi v EU okvirju (Area Science Park).

Na obmejnem hrvaškem delu se nahajajo županije, ki sodijo med najbolj razvite v državi (npr. Primorje-Gorski Kotor, Istra) kot tudi županije, ki se soočajo s krutimi posledicami vojne in resnimi gospodarskimi in finančnimi težavami, kot je na primer županija Karlovac. Gospodarski trendi v teh županijah se obračajo na bolje, čeprav je v drugi polovici 2008 in v 2009 tudi Hrvaška prešla v gospodarsko krizo. Predvsem je potrebno izpostaviti mesto Zagreb, ki je imel leta 2003 BDP na prebivalca le malo manjši od LUR, kar je glede na poprečje na Hrvaškem znašalo skoraj indeks 180. Večja industrijska središča v županiji Istra so Pula in Pazin s tobačno, živilsko predelovalno, kovinsko, cementno, pohištveno in ladjedelniško industrijo, v županiji Primorje-Gorski Kotor sta to Reka in Delnice z naftno, lesno, ladjedelniško, kovinsko in elektro industrijo, Karlovac s tekstilno, živilsko, mlečno, kovinsko in lesno industrijo, Varaždin s tekstilno, usnjarsko in mlečno industrijo, Čakovec z živilsko, tekstilno, kemično, kovinsko, lesno in gradbeno industrijo in v Zagrebu so to Zaprešič in Samobor z živilsko, lesno, tekstilno, kemično, keramično in elektro industrijo. Potrebno je izpostaviti tudi pomen turizma, ki je v Istri prevladujoča gospodarska dejavnost, kakor tudi v županiji Primorje-Gorski Kotor.

Slovenija in LUR sta obkrožena z regijami na različni ravni gospodarskega razvoja. Medtem ko so avstrijske in italijanske regije razvite, pa za madžarske in hrvaške regije velja, da je raven njihove razvitosti veliko nižja od ravni razvitosti LUR. Podobno kot celotna EU, so tudi sosednje regije prizadete zaradi gospodarske krize.

Čeprav smo priča nekaterim oblikam gospodarskega sodelovanja, pa je to še vedno manjše od potencialnega. K temu je pripomoglo tudi podcenjevanje pomena medregionalnega sodelovanja s strani Slovenije v zadnjih dveh desetletjih (v ospredju so bile pomembnejše teme, vključno s približevanjem Evropski uniji), kakor tudi populistična politika nekaterih vlad v našem sosedstvu. Sosednje regije so po eni strani konkurentke (tehnološki parki, industrijske cone, visokošolski programi) po drugi strani pa bi bilo smiselno okrepiti medsebojno sodelovanje, saj je za omenjeno območje značilna odsotnost večjega mesta, ki bi imel pomembno vlogo v EU okvirju (npr. Dunaj, Milano). Največji potencial se nahaja v znanstveno-tehnološkem sodelovanju, saj

se na omenjenem območju nahaja znatno število visokošolskih in raziskovalnih organizacij (Trst, Udine, Graz, Ljubljana, Zagreb). K izboljššanemu sodelovanju bi lahko prispevali tudi programi teritorialnega sodelovanja, tako čezmejni programi kot transnacionalni programi. Tu država Slovenija, niti njene regije nimajo izoblikovanih strateških izhodišč.

2.3 ZNAČILNOSTI GOSPODARSKIH GIBANJ V SLOVENIJI IN NJIHOVI VPLIVI NA LUR

Po tranzicijskem obdobju je Slovenija beležila pozitivno gospodarsko rast in dobre rezultate v makroekonomskem smislu. Po krajši transformacijski recesiji Slovenija od leta 1993 ponovno beleži pozitivno rast BDP, ki ostaja pri 3-5%. Ker so stopnje rasti občutno višje od tistih v EU je Slovenija dosegla visoko realno konvergenco in povečala BDP na prebivalca po kupni moči od 56,4% povprečja EU na 70% v letu 2001. Do neke mere so se nihanja v rasti tujega in domačega povpraševanja medsebojno izravnale. V letih 2001 in 2002 se je gospodarska rast upočasnila pod dolgoletno povprečje (v obeh letih je znašala 2,9%). Leta 2002 je na rast vplivalo domače povpraševanje, ki so ga najbolj spodbudila oživljena investicijska vlaganja, medtem ko je potrošnja gospodinjstev in države ostala nizka. Večje domače povpraševanje je spodbudilo porast uvoza. Neto prispevek zunanjega povpraševanja k rasti se je zmanjšal, ker so šibki trgi EU, glavno področje trgovanja za Slovenijo, omejili širitev izvoza. Kljub temu pa je skupna rast izvoza ostala relativno dinamična zaradi pridobivanja trgov zunaj EU, predvsem v Rusiji in na Balkanu. Leta 2004 je prišlo zopet do pospešitve gospodarske rasti, ki se je nadaljevala vse do sredine 2008. Slovenija se je tudi priključila Ekonomski in monetarni uniji. V razmerah okrepljene gospodarske rasti se je izboljšal saldo sektorja država, vendar pa je za zagotavljanje dolgoročne vzdržnosti javnih financ pa bo potrebno izvesti nadaljnje strukturne spremembe ter sistemske reforme za ublažitev neugodnega vpliva demografskih sprememb. Poslabšalo pa se je zunanje ravnovesje, kar je delno povezano z visoko gospodarsko rastjo. Manj ugodna so bila tudi gibanja na področju cenovne stabilnosti, ki so jo ogrozili predvsem zunanji šoki. Konkurenčnost podjetniškega sektorja, merjena z uspešnostjo na izvoznih trgih, se je še naprej povečevala, vendar so bili na mnogih področjih ob precejšnjem zaostanku za razvitimi državami premiki prepočasni za intenzivnejše povečanje produktivnosti, ki je glavni vir konkurenčnosti in rasti gospodarstev na dolgi rok. Na področju dejavnikov človeškega kapitala se je nadaljevalo izboljševanje izobrazbene strukture prebivalstva, v ospredje pa vse bolj stopa potreba po povečanju učinkovitosti in kakovosti terciarnega izobraževanja ter večji vključenosti starejših in manj izobraženih v vseživljenjsko izobraževanje. Med dejavniki, ki krepijo raziskovalno-razvojni in inovacijski potencial gospodarstva, je bil v zadnjem letu narejen pomemben premik pri vlaganjih v raziskave in razvoj, ocenjujemo pa, da se je nekoliko okrepila tudi sicer šibka inovacijska dejavnost podjetij. Na področju učinkovite in cenejše države smo zabeležili napredek v smeri uresničevanja ciljev SRS pri zmanjševanju javnofinančnih izdatkov, obdavčitve dela, povečevanju učinkovitosti javne uprave in delno tudi sodstva, premiki pri privatizaciji in večji razvojni usmerjenosti javnih izdatkov pa so bili počasni. Glede kakovosti življenja in blaginje prebivalstva smo ohranili dobre rezultate, vendar ob poslabševanju ali ohranjanju nespremenjenega položaja

posameznih skupin prebivalstva. Ob hitrem gospodarskem napredku smo ugodna gibanja zabeležili tudi na trgu dela, vedno bolj pa zamuja modernizacija sistemov socialne zaščite. Neugoden premik smo zabeležili na področju regionalnega razvoja, kjer so se po nekajletnem zmanjševanju v zadnjem letu povečale medregionalne razlike v brezposelnosti³.

³ Povzeto po Poročilo o razvoju 2008.

Tabela 5: Pomembnejši makroekonomski kazalniki razvoja Republike Slovenije.

	1995	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
										napoved	napoved	napoved
BRUTO DOMAČI PROIZVOD		4,4	4,0	2,8	4,3	4,3	5,9	6,8	3,5	-4,0	1,0	2,7
BDP na prebivalca po kupni moči (PPS)	10.900	15.200	16.800	17.300	18.700	19.600	20.700	22.200	23.100			
BDP na prebivalca po kupni moči (PPS EU27=100)	74,4	79,8	82,3	83,4	86,4	87,4	87,6	89,2	92,1			
PREBIVALCI, ZAPOSLENOST, PLAČE IN PRODUKTIVNOST												
Število registriranih brezposelnih (povprečje leta., v tisoč)	121,5	106,6	102,6	97,7	92,8	91,9	85,8	71,3	63,2	82,1	94,8	93,5
Stopnja registrirane brezposelnosti v %	13,9	11,8	11,3	10,9	10,3	10,2	9,4	7,7	6,7	8,9	10,3	10,2
Stopnja brezposelnosti po ILO v %	7,4	7,0	6,4	6,7	6,3	6,5	6,0	4,9	4,4	6,0	7,0	7,0
Produktivnost dela (BDP na zaposlenega)		3,1	4,0	3,2	4,0	4,5	4,3	3,7	0,6	1,5	2,8	3,1
MENJAVA S TUJINO - PLAČILNO BILANČNA STATISTIKA												
Saldo menjave s tujino v mio EUR	-282	-738	355	-3	-322	-106	-158	-473	-959	191	-120	-263
- delež v primerjavi z BDP v %	-1,8	-3,4	1,4	0,0	-1,2	-0,4	-0,5	-1,4	-2,6	0,5	-0,3	-0,7
DOMAČE POVPRASEVANJE												
Investicije v osnovna sredstva		2,2	0,7	8,1	5,6	3,8	10,4	11,9	6,2	-12,0	1,0	4,0
- delež v BDP v % *	21,8	26,1	23,1	24,0	24,9	25,3	26,3	27,5	28,0	25,0	25,1	25,5
TEČAJ IN CENE												
Inflacija (povprečje leta)	12,6	8,9	7,5	5,6	3,6	2,5	2,5	3,6	5,7	0,4	1,6	2,6

Vir: Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2009.

V letu 2009 prvič po letu 1992 pričakujemo realni padec BDP (-4,0 %), ki bo posledica vedno močnejših negativnih vplivov mednarodne finančne in gospodarske krize⁴. Že v zadnjem četrletju leta 2008 se je gospodarska aktivnost v Sloveniji zaradi naglega upada izvoza in investicij zmanjšala prvič v zadnjih šestnajstih letih.

Ob poslabševanju gospodarskih razmer v mednarodnem okolju in upadu tujega povpraševanja so se negativni izvozni trendi v prvih letošnjih mesecih še nekoliko poglobili, povečana negotovost in težave s financiranjem pa so vplivali tudi na znižanje gradbene aktivnosti. Zaradi vedno močnejših vplivov finančne krize na realne tokove blaga in storitev po celem svetu se napovedi mednarodnih inštitucij poslabšujejo že od lanskega septembra, ko se je svetovna finančna kriza začela poglobljati. V času od priprave Ažurirane jesenske napovedi decembra 2008 se je napoved gospodarske rasti v evrskem območju znižala za več kot 3,5 odstotne točke, tako da se za letos za te države v povprečju pričakuje 4,1-odstotni realni padec BDP s precejšnjim tveganjem, da bi lahko prišlo do še globlje recesije. Do še večjih popravkov navzdol glede na predpostavke v decembrski ažurirani jesenski napovedi pa je prišlo pri napovedih gospodarske rasti v državah izven EU, ki so naše pomembne trgovinske partnerice in kamor izvozimo več kot četrtnino skupnega blagovnega izvoza. Če je decembra še kazalo, da finančna kriza teh držav ne bo močno prizadela, zadnji podatki in napovedi, kažejo, da bo tudi tu letos prišlo do recesije.

Močan upad tujega povpraševanja in omejene možnosti financiranja so tako ključen razlog za znižanje napovedi gospodarske rasti za leto 2009 z 1,1 % na -4,0 %. V večini dejavnosti zasebnega sektorja letos tako pričakujemo znižanje dodane vrednosti, najgloblji padec bo v predelovalnih dejavnostih in gradbeništvu. Ključni omejitveni dejavnik pri proizvodnji bo nizko povpraševanje, tako tuje kot domače, sprejeti protikrizni ukrepi pa predvsem blažijo težave, s katerimi se podjetja soočajo pri tekočem financiranju. Razmere v mednarodnem gospodarskem okolju, zaradi velike izvozne odvisnosti Slovenije relativno močnejše kot v nekaterih velikih državah vplivajo tudi na investicijske odločitve podjetij nakupu opreme in strojev ter na poslovanje predelovalnih in tržnih storitvenih dejavnosti, ki so vpete v mednarodne tokove. Zato je upočasnitev gospodarske rasti v Sloveniji glede na lansko leto relativno še nekoliko večja, kot v povprečju evrskega območja. Poleg tega letos po visokih doseženih ravneh v preteklih letih in težavah s financiranjem ne pričakujemo povečanja infrastrukturnih investicij, z izjemo energetskih, upadla naj bi tudi gradnja stanovanjskih in poslovnih stavb.

Ob tako zaostrenih gospodarskih razmerah pričakujemo letos tudi poslabšanje gibanj na trgu dela, kjer od oktobra lani ponovno raste število brezposelnih. Za letos tako pričakujemo, da bo število oseb v delovnem razmerju upadlo za več kot 4%, padec pa bi bil lahko še večji, če se v začetku leta ne začel izvajati ukrep za subvencioniranje polnega delovnega časa. Zaradi znižanja zaposlenosti se bo stopnja anketne brezposelnosti povečala s 4,4 na 6 %, stopnja registrirane brezposelnosti pa s 6,7 na 8,9 %, kar pomeni, da bi se število registriranih brezposelnih ob koncu letošnjega leta približalo 100.000.

⁴ Besedilo je povzeto po Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2009, ki jo je UMAR objavil 2.4.2009.

Tako je bilo na Zavodu za zaposlovanje RS konec marca prijavljenih 79.682 brezposelnih, kar je 3,2 odstotka več kot februarja in 23,9 odstotka več kot marca 2008. V prvih treh mesecih leta 2009 se je brezposelnost povečala za 20,3 odstotka ali za 13.443 oseb. Število brezposelnih oseb se najhitreje povečuje na območjih Nove Gorice, Kranja, Kopra, Novega mesta, Ptuja in Trbovelj, kjer je rast brezposelnosti vsaj 25-odstotna. V prvem trimesečju 90 odstotkov več na novo prijavljenih brezposlenih kot lani v istem obdobju. K temu prispevajo tudi skromne zaposlitvene možnosti, saj se je zaradi krize zmanjšalo število prostih delovnih mest.

Za leto 2009 UMAR pričakuje, da se bo inflacija nadalje umirjala, k čemur bodo prispevale nizke cene nafte in drugih primarnih surovin ter umirjena rast cen hrane, na upočasnjeno rast cen pa bo vplival tudi upad gospodarske aktivnosti. V prvi polovici leta je možen tudi znaten nihaj inflacije navzdol, ki bo predvsem posledica učinka osnove, to je visoke rasti cen nafte na svetovnem trgu v prvi polovici lanskega leta. Proti koncu leta pa bi se stopnje rasti cen življenjskih potrebščin ponovno povišale predvsem zaradi delovanja učinka osnove v nasprotni smeri kot v prvi polovici leta. Pomladanska napoved medletne inflacije ob koncu leta 2009 je 1,4 %, v povprečju leta pa bo znašala 0,4 %.

Leta 2010 bo ob predpostavki umirjanja recesije v mednarodnem okolju gospodarstvo zabeležilo rahlo pozitivno realno rast v višini 1,0 %, pri čemer bi se postopno povišala rast oziroma zmanjšal padec vseh agregatov potrošnje, prav tako se bo ponovno začela krepiti rast dodane vrednosti v dejavnostih, sprva izvozno usmerjenega dela gospodarstva, ki mu bodo sledile tržne storitve. Zaradi velike izvozne odvisnosti slovenskega gospodarstva in vpetosti v mednarodne finančne in gospodarske tokove pa bo oživljanje domače gospodarske rasti ključno odvisno od gibanj v mednarodnem gospodarskem okolju in učinkovitosti ukrepov ekonomskih politik na evropski in svetovni ravni. Ocene mednarodnih inštitucij za zdaj še kažejo, da je negotovost glede razsežnosti, globine in trajanja krize še velika. Zato so tudi tveganja, da bo rast v mednarodnem okolju še nižja od predpostavljene v osnovnem scenariju večja od možnosti, da bo kriza kratkotrajnejša. Tveganja za uresničitev pomladanske napovedi gospodarske rasti v Sloveniji za obdobje 2009-2011 ostajajo zato izjemno visoka in so neenakomerno porazdeljena v smeri nižje rasti od napovedane.

Gospodarska kriza bo različno vplivala na gospodarska gibanja v slovenskih regijah. Najbolj bodo prizadete tiste regije, kjer prevladujejo izvozno usmerjene predelovalne dejavnosti.

Po podatkih Statističnega urada RS, objavljenih marca 2009 se je dodana vrednost v predelovalnih dejavnostih realno zmanjšala že v tretjem četrtletju 2008 (za 0,6 odstotka), v četrtem četrtletju pa se je položaj dejavnosti še bistveno bolj poslabšal, saj smo zabeležili kar 10,5-odstotno realno zmanjšanje dodane vrednosti. Realno se je zmanjšala tudi dodana vrednost v dejavnosti nepremičnin, najema in poslovnih storitev (za 1,7 odstotka), preostale pomembnejše dejavnosti pa so sicer zabeležile pozitivno rast, vendar je bila le-ta bistveno manjša od rasti v predhodnih četrtletjih. Najbolj izrazito je bilo zmanjšanje rasti v gradbeništvu (3,1-odstotna rast v četrtem četrtletju 2008, v prvih devetih mesecih 17,9 odstotka) in trgovini (1,7-odstotno

povečanje v četrtem četrtletju, v prvih devetih mesecih leta 2008 pa 6,8-odstotna rast).

Tudi v letu 2009 smo priča nadaljevanju negativnih trendov, tako smo bili samo v februarju 2009 priča 20 odstotnemu padcu izvoza.

Pričakujemo, da bo gospodarska kriza najbolj prizadela naslednje predelovalne dejavnosti:

- **Dejavnosti (panoge), ki so navezane na avtomobilsko industrijo.**
- **Dejavnosti (panoge), ki proizvajajo investicijske dobrine (strojna, kovinska, lesna).**
- **Dejavnosti, ki proizvajajo tehnološko manj zahtevne proizvode (v Sloveniji predvsem tekstilna in usnjarska podjetja).**

Posledično smo priča tudi padcu zaposlenosti v gradbeništvu (zmanjšana investicijska aktivnost), v transportu, kakor tudi v nekaterih finančnih storitvah (npr. borzno-posredniške družbe).

Tekom leta 2009 pričakujemo še nadaljnja odpuščanja, saj vsa podjetja, ki so prešla na skrajšani delovni teden ne bodo preživela krize. Tako bo kriza najbolj prizadela zaposlene v zasebnem sektorju, saj do konca leta pričakujemo kar okoli sto tisoč brezposelnih. Ob tem se je močno znižala tudi rast plač zaposlenih v zasebnem sektorju, oziroma, lahko se zgodi, da se bodo plače celo znižale.

Kriza bo manj prizadela javni sektor, saj ne pričakujemo odpuščanj, kar pa ne izključuje nenadomeščanje upokojenih javnih uslužbencev. Ob tem naj bi se močno povišale plače v tem sektorju, kar ima vpliv tudi na javne finance in tudi na ostale dejavnosti. Postavlja se vprašanje javno-finančne vzdržnosti, saj samo krčenje izdatkov (zmanjševanje javnih naročil) verjetno ne bo dovolj.

Ker v LUR ne prevladujejo dejavnosti, ki so (bodo) najbolj prizadete zaradi gospodarske krize ne pričakujemo alarmatnega poslabšanja ekonomskega položaja kot smo ga priča v nekaterih ostalih regijah (npr. Pomurska, Koroška), kar ne izključuje krize v določenih panogah.

2.4 ZNAČILNOSTI GOSPODARSKIH GIBANJ V OSTALIH RAZVOJNIH REGIJAH SLOVENIJE IN NJIHOVI VPLIVI NA LUR

Osnovni socioekonomski kazalniki

BDP

Statistične regije v Sloveniji se med seboj razlikujejo po obsegu in po strukturi dodane vrednosti, med njimi pa najbolj izstopa Osrednjeslovenska regija. Ta je v letu 2005 v povprečju ustvarila skoraj 36 % vse slovenske bruto dodane vrednosti (BDV) in ta delež se iz leta v leto povečuje. Tretjino BDV skupaj ustvarijo tudi Podravska, Savinjska in Gorenjska regija, preostanek pa ostalih osem regij. Osrednjeslovenska regija je v letu 2005 več kot tri četrtine BDV ustvarila v storitvenem sektorju, po čemer jo presega le še Obalno-kraška regija (76,9 %). Struktura BDV po regijah je različna. Po ustvarjeni BDV v industriji in rudarstvu izstopata Koroška in Jugovzhodna Slovenija, v energetiki Spodnjeposavska, v gradbeništvu pa Pomurska regija. Pomurska regija ustvari nadpovprečen delež BDV tudi v kmetijstvu. V daljšem časovnem obdobju so opazne večje spremembe strukture BDV po regijah. Tako se je glede na leto 2000 v vseh regijah, razen v Obalno-kraški in Zasavski regiji, kjer ni prišlo do sprememb, zmanjšal delež kmetijskega sektorja. Tudi industrijski sektor se je zmanjšal v vseh regijah razen na Koroškem, največji porast pa je zabeležil predvsem storitveni sektor in deloma tudi gradbeništvu. Najbolj sta delež storitvenega sektorja povečali Zasavska (6,2 strukturne točke) in Notranjsko-kraška regija (3,4 strukturne točke). Zasavska regija je na drugi strani najbolj med vsemi regijami zmanjšala delež predelovalnih dejavnosti in rudarstva v tem obdobju (za 5,1 strukturne točke). Notranjsko-kraška pa je zmanjšala deleže v vseh ostalih sektorjih razen storitvenega, nadpovprečno v kmetijskem in gradbenem sektorju.

V letu 2005 ni prišlo do večjih sprememb v regionalni porazdelitvi ustvarjene bruto dodane vrednosti. Osrednjeslovenska, Obalno-kraška, Savinjska in Koroška regija so v letu 2005 svoj delež v bruto dodani vrednosti povečale za 0,1 odst. t. glede na leto 2004, Gorenjska, Pomurska in Podravska regija pa zmanjšale – slednja najbolj (za – 0,2 odst. t.). Nekoliko večje spremembe strukture BDV so opazne znotraj posameznih regij. Na področju kmetijstva in ribištva je najbolj zmanjšala BDV Spodnjeposavska regija (– 0,5 odst. t.), na področju rudarstva, industrije in energetike Zasavska regija (– 2,3 odst. t.). Na področju gradbeništvu so regije večinoma beležile porast, največjega Osrednjeslovenska (0,6 odst. t.). Največji porast pa je imela večina regij v storitvenih dejavnosti, pri čemer je najbolj izstopala Jugovzhodna Slovenija (2,3 odst. t.).

Tudi po razvitosti, merjeni z BDP na prebivalca, dosega največje vrednosti Osrednjeslovenska regija. V letu 2005 je za 44,3 % presegala slovensko povprečje. Nadpovprečni BDP na prebivalca je bil še v Obalno-kraški regiji, vse ostale regije pa so bile pod slovenskim povprečjem, najbolj Pomurska regija – za eno tretjino. Razlike med ostalimi regijami niso velike, lahko pa jih razdelimo v tri skupine. V prvi so regije, ki dosegajo med 70 % in 81 % slovenskega povprečja (Zasavska, Notranjsko-kraška, Koroška in Spodnjeposavska), v drugi tiste, ki dosegajo med 82 % in 90 % slovenskega povprečja (Podravska, Gorenjska, Savinjska regija), in v tretji sta regiji, ki dosegata več kot 90 % slovenskega povprečja (Jugovzhodna Slovenija in Goriška regija).

Osrednjeslovenska regija je tudi edina slovenska regija, ki presega povprečje EU-27 (v letu 2005 že za 25,3 %), najmanj, 57,8 % povprečja EU-27, pa dosega Pomurska regija. Ostale regije dosegajo med 60 in 90 % povprečja EU-27. Sedaj so dosegljivi tudi podatki za regionalni BDP za leto 2006.

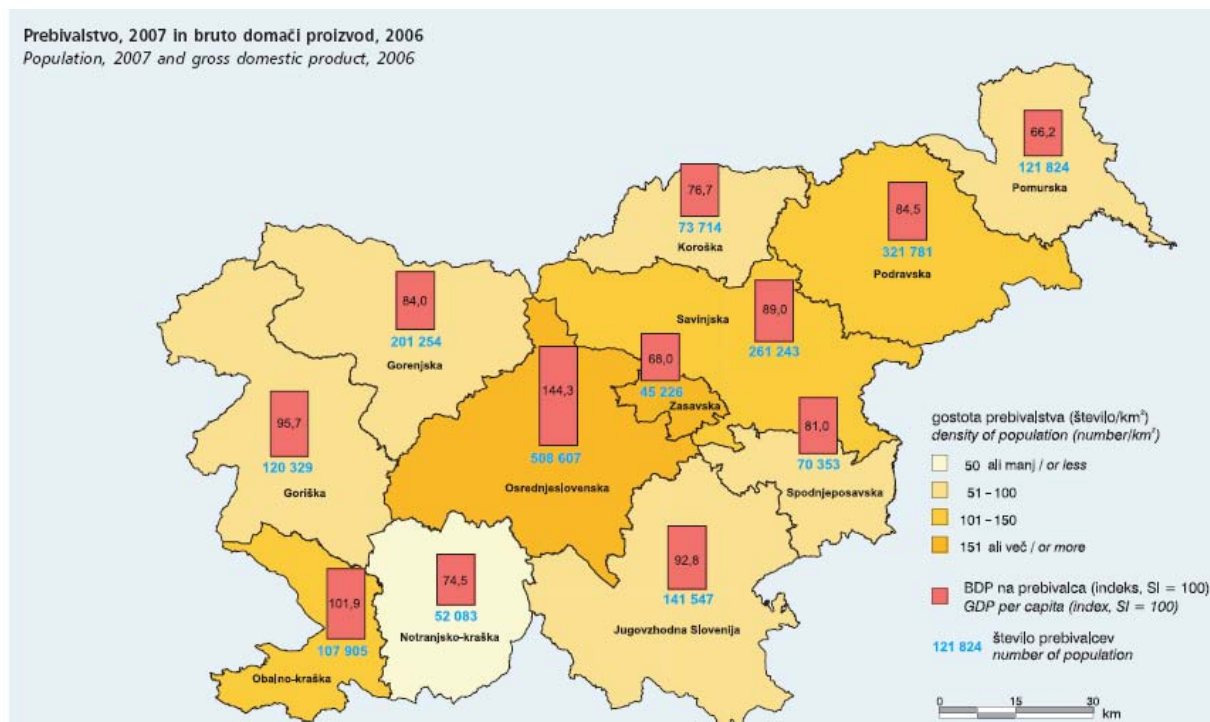
Tabela 6: Bruto domači proizvod na prebivalca po regijah, 2000, 2003 in 2005.

	2000				2003				2005			
	mio EUR	SKM na preb.	SLO = 100	EU-27 = 100	mio EUR	SKM na preb.	SLO = 100	EU-27 = 100	mio EUR	SKM na preb.	SLO = 100	EU-27 = 100
Osrednje slovenska	14.747	20.882	137,8	109,9	18.377	24.608	144,8	119,0	20.364	28.069	144,3	125,3
Obalno-kraška	11.108	15.695	103,8	82,6	13.189	17.713	103,9	85,7	14.616	20.141	103,5	89,9
Gorenjska	9.334	13.118	87,2	69,1	10.984	14.725	86,5	71,2	12.018	16.564	85,1	73,9
Goriška	10.612	14.690	99,2	77,3	12.061	16.144	95,0	78,1	13.496	18.588	95,6	83,0
Savinjska	9.665	13.483	90,3	71,0	11.234	15.078	88,5	72,9	12.556	17.336	88,9	77,4
Jugovzhodna Slovenija	9.682	13.615	90,5	71,7	11.435	15.330	90,1	74,2	12.914	17.800	91,5	79,5
Pomurska	7.622	10.411	71,2	54,8	8.629	11.561	68,0	55,9	9.399	12.944	66,6	57,8
Notranjsko-kraška	8.422	11.859	78,7	62,4	9.698	12.992	76,4	62,9	10.514	14.500	74,5	64,7
Podravska	9.032	12.550	84,4	66,1	10.613	14.210	83,6	68,7	11.825	16.304	83,8	72,8
Koroška	8.849	12.282	82,7	64,7	9.811	13.138	77,3	63,6	11.029	15.223	78,1	68,0
Spodnje-posavska	9.030	12.583	84,4	66,2	9.937	13.365	78,3	64,7	11.319	15.618	80,2	69,7
Zasavska	8.758	11.949	81,8	62,9	9.047	12.130	71,3	58,7	9.962	13.736	70,6	61,3
SLOVENIJA	10.701	14.969	100,0	78,8	12.695	17.014	100,0	82,3	14.116	19.462	100,0	86,9
EU-27		18.996		100,0		20.672		100,0		22.400		100,0

Vir: Pečar, 2008.

Tako je iz naslednje slike razvidno, da ima LUR tudi v 2006 krepko najvišji delež BDP na prebivalca med vsemi regijami.

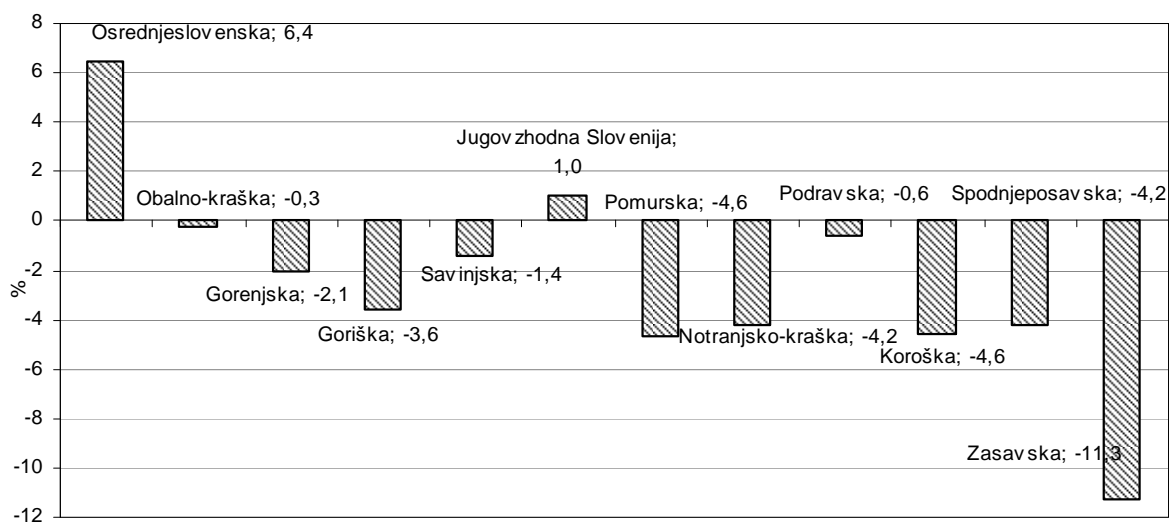
Slika 4: Prebivalstvo 2007 in regionalni BDP na prebivalca v letu 2006.

Vir: Slovenske regije v številkah 2009.

Poleg samega stanja je zanimiv tudi trend spreminjanja vrednosti posameznega kazalnika, kar je razvidno iz naslednje slike. Ta kaže, da je bila v obdobju 2000-2005 sprememba BDP na prebivalca glede na povprečje Slovenije najvišja prav v LUR. Sprememba je celo višja kot v drugi polovici 90-ih let.

Slika 5: Sprememba BDP na prebivalca v odstotnih točkah glede na povprečje Slovenije – primerjava leta 2005 z 2000.

Vir: SURS, preračuni avtorice. /Source: SORS, author's calculations.

Vir: Pečar, 2008.

Razporeditev regij po BDP na prebivalca je bila tudi v letu 2000 taka kot leta 2005 razen Notranjsko-kraške in Zasavske regije, ki sta zamenjali mesti, tako da je Zasavska padla na predzadnje mesto, kjer je bila prej Notranjsko-kraška. Glede na slovensko povprečje je BDP na prebivalca v letu 2005 v primerjavi z letom 2000 porasel le v Osrednjeslovenski regiji (za 6,4 indeksne točke) in Jugovzhodni Sloveniji (za 1 indeksno točko), drugod pa je padel. Največji padec je zabeležila Zasavska regija, kjer je BDP na prebivalca padel kar za 11,3 indeksnih točk, poleg nje pa še Pomurska, Koroška, Notranjsko-kraška in Spodnjeposavska regija. Na to kaže tudi upad števila delovnih mest, ki je bil v tem obdobju največji prav v teh regijah (najbolj izstopa Zasavska regija, za – 11,6 %). Primerjava med leti 2004 in 2005 kaže nekoliko drugačno sliko. V letu 2005 je glede na predhodno leto večina regij, ki so pod slovenskim povprečjem, zmanjšala zaostajanje za njim, najbolj pa Koroška regija. Na drugi strani sta zaostajanje za slovenskim povprečjem najbolj povečali Pomurska in Notranjsko-kraška regija, ki sta že sicer na dnu slovenskih regij po tem kazalniku. V primerjavi s povprečjem EU-27 je svoj zaostanek povečala edino Zasavska regija (za 3,2 indeksne točke).

Brezposelnost

Stopnja registrirane brezposelnosti⁵ je bila v letu 2007 najvišja v Pomurski regiji

⁵ Pri stopnji registrirane brezposelnosti štejemo kot aktivno prebivalstvo delovno aktivno prebivalstvo (vse osebe, ki so pokojninsko in invalidsko zavarovane ali so v delovnem

(13,4 %), kjer je presegala slovensko povprečje za 74,1 %, nadpovprečna pa še v Podravski, Zasavski, Savinjski, Spodnjeposavski in Koroški regiji. Med tradicionalno najnižjimi po stopnji registrirane brezposelnosti je tudi v letu 2007 Goriška regija (4,9 %), kateri se je pridružila še Gorenjska in jo celo malenkost prehitela. Goriška je dosegla 63,4 %, Gorenjska pa 63,3 % slovenskega povprečja. Taka razporeditev regij glede na slovensko povprečje se med leti ne spreminja bistveno. Največjo pozitivno spremembo je opaziti pri Notranjsko-kraški regiji, ki je zmanjšala registrirano brezposelnost tako, da se je s šestega mesta v letu 2000 povzpela na tretje v letu 2007. Svoj položaj pa je izboljšala tudi Gorenjska regija, ki se je povzpela za tri mesta (s četrtega mesta v letu 2000 in postala regija z najnižjo stopnjo v letu 2007).

Tabela 7: Stopnja registrirane brezposelnosti (v %).

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Osrednjeslovenska	8,8	8,0	7,7	7,5	7,5	7,6	7,2	5,9
Obalno-kraška	8,8	8,7	8,3	8,0	7,9	7,5	7,2	6,3
Gorenjska	9,7	8,7	8,2	8,0	7,6	7,3	6,4	4,9
Goriška	5,9	5,6	6,1	6,3	6,7	6,5	6,2	4,9
Savinjska	13,1	13,1	13,6	13,1	12,5	12,7	11,6	9,4
Jugovzhodna Slovenija	10,4	9,6	9,7	8,4	8,2	8,8	8,6	7,0
Pomurska	16,7	16,3	17,7	17,6	16,8	17,1	15,7	13,4
Notranjsko-kraška	10,4	9,4	8,8	8,6	8,1	7,9	7,0	5,4
Podravska	18,1	17,4	17,1	15,8	14,2	13,5	12,7	10,4
Koroška	9,9	9,9	11,3	12,2	11,4	10,6	10,1	8,1
Spodnjeposavska	13,4	13,9	14,1	14,6	12,7	11,5	10,5	8,9
Zasavska	14,9	14,3	14,8	15,6	14,4	13,8	12,0	9,7
SLOVENIJA	11,8	11,2	11,3	10,9	10,3	10,2	9,4	7,7

Vir: Pečar, 2008.

Stopnja registrirane brezposelnosti se je od leta 2000 naprej pretežno konstantno zmanjševala v vseh regijah. Zmanjšanje stopnje registrirane brezposelnosti je posledica zmanjšanja števila brezposelnih, ki je v tem obdobju upadlo v vseh regijah. Število brezposelnih se je zmanjšalo zaradi večje ponudbe delovnih mest, saj se je povečalo število delovno aktivnega prebivalstva v regijah. K zmanjšanju je precej prispevalo tudi črtanje brezposelnih iz različnih razlogov, ki niso povezani z zaposlitvijo brezposelnih (prepisi v posebno evidenco, šolanje, odjave po lastni volji ali črtanje zaradi nejavljanja na enotah ZRSZ itd.).

Čeprav registrirane stopnje brezposelnosti upadajo, še vedno v vseh regijah ostaja problematična strukturna brezposelnost, ki se v vsaki regiji kaže na drug način. V letu 2007 je bilo največ dolgotrajno brezposelnih v Jugovzhodni Sloveniji (56,4 %), nadpovprečen delež (več kot 51,2 %) pa so imele še Pomurska, Savinjska, Spodnjeposavska in Osrednjeslovenska regija. Dolgotrajna

razmerju na območju Slovenije) in brezposelne. Ker gre za delovno aktivno prebivalstvo s formalno urejenim statusom, jih imenujemo tudi formalno delovno aktivni. Podatki o stopnji registrirane brezposelnosti so na voljo mesečno in po različnih teritorialnih enotah (občine, upravne enote, statistične regije), a žal mednarodno niso primerljivi.

brezposelnost je pogosto povezana z nizko izobrazbeno strukturo. Kljub upadanju je še vedno več kot polovica takih brezposelnih v Jugovzhodni Sloveniji in Pomurski regiji. Polovica statističnih regij ima tudi nadpovprečen delež brezposelnih med terciarno izobraženimi iskalci zaposlitve, najvišjega Osrednjeslovenska regija (14 %).

Tabela 8: Sprememba stopnje brezposelnosti v odstotnih točkah.

Statistične regije	2000 2001	2001 2002	2002 2003	2003 2004	2004 2005	2005 2006	2006 2007	2000 2007
Osrednjeslovenska	-0,8	-0,3	-0,1	0,0	0,1	-0,4	-1,3	-2,9
Obalno-kraška	-0,1	-0,4	-0,3	-0,2	-0,4	-0,3	-1,0	-2,6
Gorenjska	-1,0	-0,5	-0,2	-0,4	-0,3	-0,8	-1,6	-4,8
Goriška	-0,4	0,6	0,1	0,4	-0,2	-0,3	-1,3	-1,0
Savinjska	0,0	0,5	-0,5	-0,6	0,2	-1,1	-2,2	-3,7
Jugovzhodna Slovenija	-0,7	0,1	-1,3	-0,2	0,5	-0,2	-1,6	-3,4
Pomurska	-0,4	1,3	-0,1	-0,8	0,3	-1,5	-2,2	-3,3
Notranjsko-kraška	-1,0	-0,6	-0,2	-0,5	-0,2	-0,9	-1,5	-5,0
Podravska	-0,7	-0,3	-1,3	-1,6	-0,6	-0,9	-2,3	-7,7
Koroška	-0,1	1,4	1,0	-0,9	-0,7	-0,5	-2,0	-1,8
Spodnjeposavska	0,5	0,2	0,5	-1,9	-1,2	-1,0	-1,5	-4,5
Zasavska	-0,6	0,5	0,8	-1,2	-0,7	-1,8	-2,3	-5,2
SLOVENIJA	-0,5	0,0	-0,4	-0,6	-0,2	-0,7	-1,7	-4,0

Vir: Pečar, 2008.

Problematika strukturne brezposelnosti se je v obdobju od leta 2000 do 2007 nekoliko spremenila. Medtem ko so leta 2000 med brezposelnimi izstopali tisti z nizko izobrazbeno strukturo (med 40 in 60 %), trajni presežki med brezposelnimi in mladimi, se zdaj strukturna brezposelnost kaže v povečanem deležu iskalcev zaposlitve s terciarno izobrazbo, povečanem deležu starejših brezposelnih, počasnem, a vztrajnem naraščanju deleža žensk in tudi brezposelnih, ki jim je potekla zaposlitev za določen čas. Delež brezposelnih s terciarno izobrazbo je v povprečju v letu 2007 narasel za več kot dvakrat glede na leto 2000 (s 4,5 % na 10,1 %). To kaže na strukturna neskladja na trgu dela, ki izvirajo iz večjega izobraževanja na tistih smereh študija (predvsem družboslovje), ki jih trg dela ne potrebuje. Visok porast brezposelnih s terciarno izobrazbo so zabeležile Notranjsko-kraška, Koroška, Goriška, Gorenjska regija.

V letu 2008 in predvsem v prvih mesecih leta 2009 se je stanje poslabšalo, kar je predvsem posledica odpuščanj v zasebnem sektorju.

Dohodnina

Osnovni kazalnik, s katerim ugotavljamo ekonomsko moč prebivalstva, je osnova za dohodnino na prebivalca⁶. Odstopanje osnove za dohodnino na prebivalca od

⁶ Dohodnina zajema vse obdavčljive dohodke prebivalstva, brez olajšav, ki jih davčni zavezanci lahko uveljavljajo. Vir podatkov je Davčni urad RS. Osnovo za dohodnino se prikazuje za tisto teritorialno enoto, kjer ima prebivalec ali davčni zavezanec stalno prebivališče (po domicilu). Podatki so na voljo na ravni statističnih regij in na ravni občin. Na teritorialni ravni občin je edini kazalnik, ki nam posredno, vendar zelo približno, poda tudi informacijo o kupni moči prebivalstva.

slovenskega povprečja se že nekaj let zapored ne spreminja bistveno. Nadpovprečno osnovo za dohodnino imajo že vrsto let in tudi od leta 2004 dalje iste štiri regije (Osrednjeslovenska, Obalno-kraška, Goriška in Gorenjska), pri čemer najbolj izstopa Osrednjeslovenska, ki presega slovensko povprečje za dobro petino. Regija, ki dosega najnižjo osnovo za dohodnino na prebivalca že od začetka njenega merjenja (1992), je Pomurska (75,5 % slov. povprečja v letu 2006).

Tabela 9: Osnova za dohodnino na prebivalca in zavezanca.

	Osnova za dohodnino na prebivalca			Osnova za dohodnino na zavezanca		
	2002	2004	2006	2002	2004	2006
Osrednjeslovenska	122,3	121,7	121,5	117,4	118,1	116,0
Obalno-kraška	111,4	109,1	107,2	104,2	103,7	101,4
Gorenjska	101,8	101,7	101,8	102,8	102,8	102,3
Goriška	108,8	108,2	103,6	100,9	100,2	97,9
Savinjska	86,8	90,7	90,8	92,9	93,2	94,3
Jugovzhodna Slovenija	95,0	95,8	95,9	93,3	93,2	94,6
Pomurska	80,3	74,4	75,5	78,9	77,8	78,8
Notranjsko-kraška	100,6	99,7	99,6	93,9	92,7	91,9
Podravska	85,5	86,4	86,8	90,6	90,5	92,7
Koroška	85,5	86,0	88,8	92,2	92,6	94,0
Spodnjeposavska	85,6	85,4	86,6	86,3	86,4	87,6
Zasavska	91,5	89,2	90,5	96,6	95,9	96,5
SLOVENIJA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Vir: Pečar, 2008.

Bruto plača na zaposlenega po regijah

Po nadpovprečni bruto plači na zaposlenega je v letu 2007 odstopala le Osrednjeslovenska regija, blizu povprečja pa sta bili še Goriška in Obalno-kraška regija. Najnižjo bruto plačo na zaposlenega je imela Pomurska regija, ki je dosegala le dobrih 80 % slovenskega povprečja.

Odstopanja regij od slovenskega povprečja se po tem kazalniku ne razlikujejo bistveno že od leta 2004. Največjo negativno spremembo je opaziti pri Notranjsko-kraški regiji, ki je poslabšala zaostajanje za slovenskim povprečjem za 2,4 indeksne točke, največjo pozitivno spremembo pa opažamo pri Jugovzhodni Sloveniji, ki je zmanjšala zaostajanje za slovenskim povprečjem za 1,4 indeksne točke.

V letu 2007 so bruto plače v vseh regijah porasle. Razlike, ki so pri tem nastale med regijami, pa so pogojene predvsem z nadpovprečnim gibanjem rasti plač v nekaterih dejavnostih. Največjo rast bruto plač so zabeležile Spodnjeposavska, Goriška, Osrednjeslovenska in Koroška regija. V Osrednjeslovenski in Goriški regiji je bila rast pogojena predvsem z njuno gospodarsko razvitostjo in posledično s strukturo delovnih mest, v Spodnjeposavski in Koroški regiji pa je vzrok predvsem v nadpovprečni rasti v dejavnostih, ki v teh regijah ustvarijo kar okoli 60 % dodane vrednosti (rudarstvo, predelovalne dejavnosti, oskrba z

elektriko, plinom in vodo, gradbeništvo ter nepremičnine, najem in poslovne storitve).

Tabela 10: Bruto plačana zaposlenega, indeks SLO = 100.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Osrednjeslovenska	116,0	116,3	113,5	114,3	112,9	113,2
Obalno-kraška	101,0	100,9	100,2	102,8	99,8	99,5
Gorenjska	96,0	95,7	96,0	96,1	96,9	96,9
Goriška	98,1	97,5	98,5	99,2	98,9	99,6
Savinjska	90,7	90,4	91,6	89,9	90,9	90,2
Jugovzhodna Slovenija	94,0	92,7	93,7	92,5	95,2	95,1
Pomurska	84,0	83,0	84,3	82,5	83,2	82,7
Notranjsko-kraška	91,3	90,3	90,0	87,9	87,7	87,6
Podravska	93,1	92,5	93,4	92,0	93,2	92,9
Koroška	85,5	86,4	87,7	85,9	87,6	87,8
Spodnjeposavska	88,4	89,8	90,8	90,4	90,3	92,0
Zasavska	91,7	92,8	93,8	92,7	93,4	92,8
SLOVENIJA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Vir: Pečar, 2008.

Izobraževanje

Eden najpomembnejših dejavnikov, ki vpliva na razvoj regije, je izobrazbena raven prebivalstva. Natančnejši vpogled v izobrazbeno raven prebivalstva pove podatek o številu let šolanja prebivalstva posamezne regije. Izobrazbena raven prebivalstva, merjena s povprečnim številom let šolanja, je po regijah precej izenačena. Najvišjo izobrazbeno raven dosega Osrednjeslovenska regija z 11,27 leti šolanja v letu 2002 in presega slovensko povprečje za slabih 6 %, najnižjo pa Pomurska regija z 10,02 leti šolanja oziroma dobrih 94 % slovenskega povprečja.

Zanimivi so tudi ostali kazalniki. Delež vpisanih v terciarno izobraževanje v generaciji od 19 do 26 let je bil v letu 2007 najvišji v Osrednjeslovenski regiji, kjer je znašal 52,3 % in je za dobrih 11 % presegel slovensko povprečje. Nadpovprečno število vpisanih po regiji stalnega prebivališča so zabeležile še Goriška, Gorenjska in Notranjsko-kraška regiji, najnižjega pa Pomurska regija (38,5 %). Primerjava deleža vpisanih v terciarno izobraževanje kaže, da je vpisanih slabih 62 študentov na 1000 prebivalcev v Osrednjeslovenski regiji in le okoli 45 študentov na 1000 prebivalcev v Pomurski regiji.

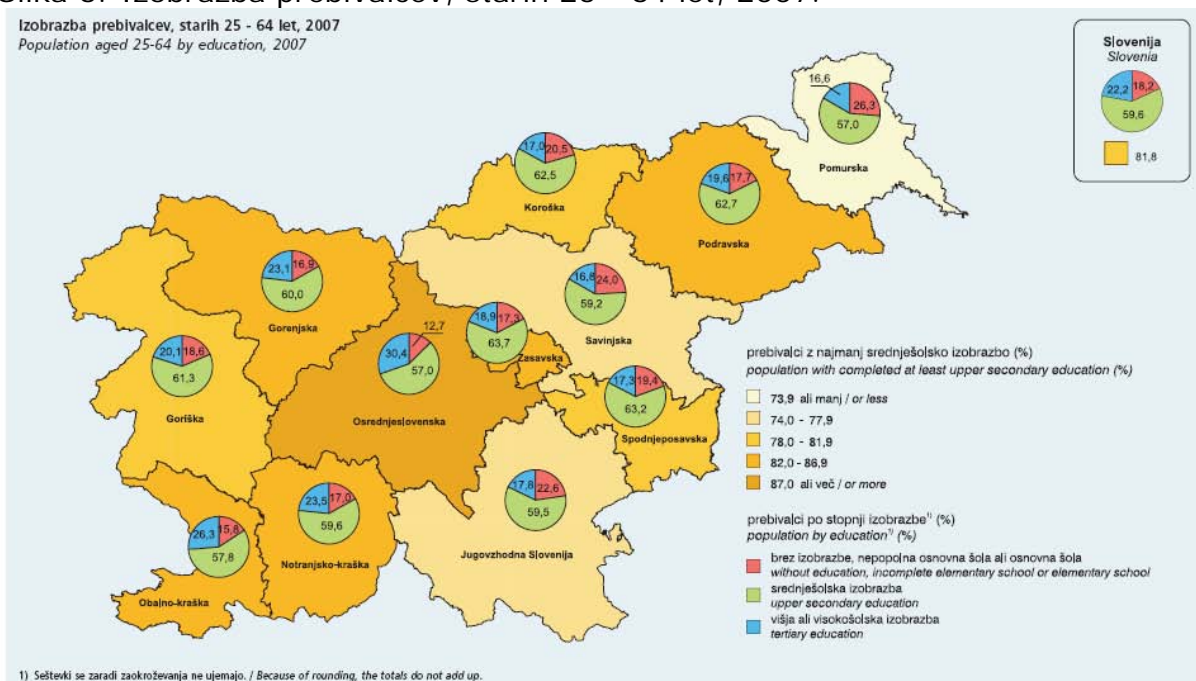
Tabela 11: Nekateri izbrani kazalniki izobraževanja.

	Število dijakov srednjih šol po občini stalnega prebivališča na 1000 preb.		% višješolskih in visokošolskih študentov (brez podiplomcev) v generaciji od 19-26 let		Število študentov ¹ na 1000 preb.		Bruto stopnja vključenosti ²		Število diplomantov na 1000 preb.	
	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007
Osrednjeslovenska	47,6	45,1	52,5	52,3	62,5	61,9	80,2	80,2	9,6	9,5
Obalno-kraška	42,4	40,0	45,5	44,0	54,0	51,8	70,6	73,5	8,8	7,5
Gorenjska	51,1	48,8	48,9	48,7	60,2	59,6	77,6	77,7	8,6	8,5
Goriška	46,6	43,9	51,7	51,5	59,7	59,2	78,5	78,3	9,4	8,4
Savinjska	49,8	47,0	46,4	45,9	58,2	57,3	75,7	75,6	8,5	8,2
Jugovzhodna Slovenija	52,9	50,3	46,4	45,6	58,7	58,2	75,1	74,8	9,0	8,1
Pomurska	44,0	42,8	37,5	38,5	44,4	44,9	68,8	69,5	5,6	6,0
Notranjsko-kraška	44,7	42,0	49,4	47,4	60,9	58,2	75,5	74,6	9,1	8,9
Podravska	45,7	43,3	42,9	42,6	50,4	49,7	73,6	73,3	7,4	7,1
Koroška	52,0	48,4	46,1	46,5	57,2	57,7	76,2	76,4	7,7	7,4
Spodnjeposavska	49,8	45,5	45,1	45,7	54,5	54,8	73,8	73,6	7,3	8,1
Zasavska	48,2	44,8	43,9	43,0	53,5	52,5	73,1	72,8	7,1	7,1
SLOVENIJA	47,9	45,3	47,3	47,0	57,1	56,4	76,0	76,1	8,5	8,2

Opomba:

- Šteti so študenti višješolskega strokovnega in visokošolskega dodiplomskega in podiplomskega študija.
 - Vpisani osnovnošolci, dijaki in študenti (vsi) v primerjavi s populacijo od 6 do 26 let.
- Vir: Pečar, 2008.

Slika 6: Izobrazba prebivalcev, starih 25 - 64 let, 2007.

Vir: Slovenske regije v številkah 2009.

Zelo pomembna je tudi izobrazba prebivalstva, saj to v današnji družbi znanja v veliki meri determinira sposobnost in prilagodljivost delovne sile. Iz spodnje slike je razvidno, da ima prebivalstvo LUR med vsemi regijami najvišjo izobrazbo, predvsem izstopa delež prebivalstva s terciarno izobrazbo.

Delovna mesta

Delovna mesta so izredno pomembna za razvoj posameznega območja in posledično za življenjski standard prebivalstva.

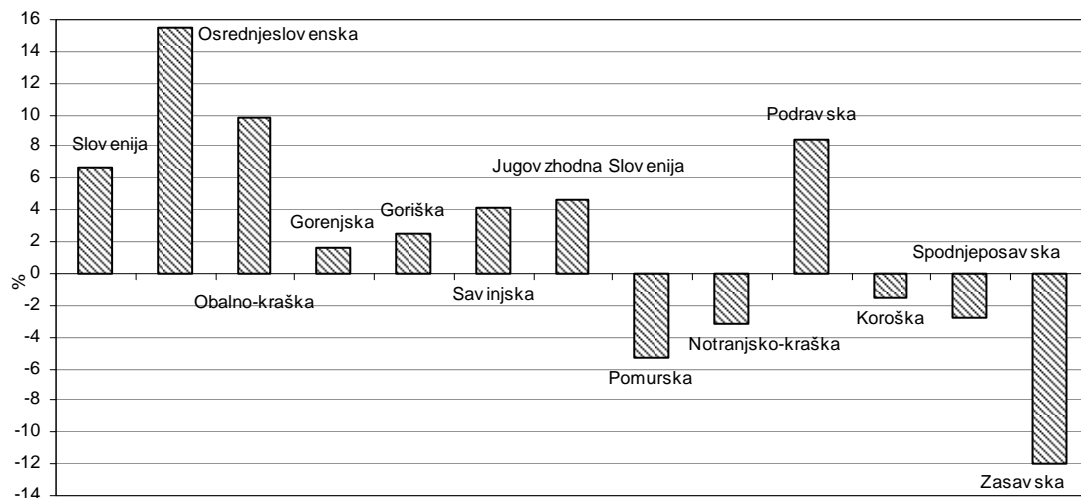
Delovna mesta ugotavljamo na osnovi podatkov o delovno aktivnem prebivalstvu po kraju dela. Delovna mesta so v Sloveniji zelo neenakomerno razporejena. Najbolj so skoncentrirana v Osrednjeslovenski regiji – v letu 2007 jih je bilo skoraj 32 %, približno 15 % v Podravski in 13 % v Savinjski. Torej je skoraj 60 % delovnih mest samo v treh regijah. Najmanj delovnih mest ima Zasavska regija (1,6 %). V strukturi delovnih mest v večini regij prevladujejo storitvene dejavnosti, nekatere regije pa imajo nadpovprečne tudi deleže drugih sektorjev. Pomurska in Notranjsko-kraška regija izstopata po deležu kmetijskega sektorja, Koroška, Zasavska in Jugovzhodna Slovenija po deležu industrije, Savinjska po deležu gradbeništva in Osrednjeslovenska ter Obalno-kraška po deležu storitvenega sektorja. Leta 2007 se je glede na leto 2000 število delovnih mest najbolj povečalo v Osrednjeslovenski regiji (za 15,5 %), nadpovprečno rast pa sta imeli v tem obdobju še Obalno-kraška (za 9,9 %) in Podravska regija (8,4 %). Kar v nekaj regijah se je število delovnih mest zmanjšalo, najbolj v Zasavski regiji (za 12,0 %).

Tabela 12: Presežek/primanjkljaj delovnih mest nad formalno aktivnim prebivalstvom v % od domačega formalno aktivnega prebivalstva.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Osrednjeslovenska	1,8	3,6	5,7	6,4	8,1	9,4	12,2	14,5
Obalno-kraška	-10,3	-11,0	-10,4	-10,0	-9,7	-9,5	-9,2	-7,4
Gorenjska	-18,0	-17,0	-16,3	-16,9	-17,0	-17,8	-18,9	-18,1
Goriška	-8,9	-8,8	-9,5	-10,0	-10,4	-10,5	-10,4	-8,7
Savinjska	-12,6	-12,6	-13,7	-13,4	-12,4	-12,9	-13,2	-11,3
Jugovzhodna Slovenija	-15,8	-15,3	-15,8	-15,2	-14,9	-15,6	-16,0	-15,0
Pomurska	-20,3	-20,2	-22,5	-22,5	-22,9	-23,6	-23,1	-21,8
Notranjsko-kraška	-19,2	-19,4	-21,1	-22,1	-23,4	-24,1	-26,4	-25,9
Podravska	-19,1	-18,5	-18,5	-16,6	-16,1	-15,9	-15,1	-13,0
Koroška	-16,7	-16,9	-18,6	-20,7	-20,6	-20,3	-20,1	-18,5
Spodnjeposavska	-20,4	-22,2	-23,1	-24,9	-25,1	-24,8	-24,1	-23,3
Zasavska	-26,1	-27,2	-29,6	-32,5	-32,4	-33,2	-33,3	-33,3
SLOVENIJA	-11,8	-11,2	-11,2	-10,9	-10,3	-10,2	-9,4	-7,7

Vir: Pečar, 2008.

Slika 7: Sprememba v številu delovnih mest v odstotkih - primerjava leta 2007 z letom 2000.

Vir: SURS, preračuni avtorice. /Source: SORS, author's calculations.

Vir: Pečar, 2008.

Leta 2007 se je glede na leto 2000 število delovnih mest najbolj povečalo v Osrednjeslovenski regiji (za 15,5 %), nadpovprečno rast pa sta imeli v tem obdobju še Obalno-kraška (za 9,9 %) in Podravska regija (8,4 %). Kar v nekaj regijah se je število delovnih mest zmanjšalo, najbolj v Zasavski regiji (za 12,0 %).

Če primerjamo delovna mesta s formalno delovno aktivnim prebivalstvom, imenujemo to indeks dnevne migracije. Zaposlenih in samozaposlenih, ki imajo delovno mesto v občini bivanja, je vse manj, kar povzroča dnevno migracijo. Kadar je na nekem območju število delovnih mest enako številu tam živečega delovno aktivnega prebivalstva, ima regija izravnano bilanco (indeks okoli 100) in lahko sodimo, da je zato dnevni selitev malo, saj se tam bivaajoče prebivalstvo večinoma lahko zaposli v domači regiji. Pri primanjkljaju delovnih mest na nekem območju si običajno domače delovno aktivno prebivalstvo poišče delo zunaj območja regije, kar pomeni, da je dnevni migracij več in lahko regijo označimo kot »bivalno regijo«, saj v glavnem prebivalci v njej bivajo, na delo pa hodijo drugam. Ko pa je delovnih mest več, kakor ima regija na voljo delovno aktivnega prebivalstva zanje, regija poskuša pritegniti delovno aktivno prebivalstvo z drugih območij, torej gre za imigracijsko regijo, ki jo zato lahko označimo kot »delovno regijo«, kamor hodi prebivalstvo na delo, biva pa drugje. Indeks dnevne migracije je smiselno podrobneje razčleniti tudi na nižjih teritorialnih ravneh (raven občin).

Pregled po regijah kaže, da je imela leta 2007 najvišji indeks dnevne migracije in s tem največji presežek delovnih mest nad tam bivaajočim formalnim delovno aktivnim prebivalstvom Osrednjeslovenska regija. Še najbolj se je izravnani bilanci približala Obalno-kraška regija, sledita pa ji Savinjska in Podravska regija. Najnižji indeks dnevne migracije je imela Zasavska regija, kjer je bilo za dobro četrtino manj delovnih mest kot tamkaj živečega delovno aktivnega prebivalstva.

Posledica pomanjkanja delovnih mest je višja dnevna migracija in tudi višja stopnja brezposelnosti, ker vsi tudi ne najdejo dela zunaj regije bivanja.

Tabela 13: Indeks dnevne migracije (delovna mesta na formalno delovno aktivno prebivalstvo).

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Osrednjeslovenska	111,7	112,7	114,5	115,1	116,9	118,3	120,9	121,7
Obalno-kraška	98,4	97,5	97,7	97,9	98,0	97,8	97,8	98,8
Gorenjska	90,8	90,9	91,2	90,4	89,8	88,6	86,7	86,1
Goriška	96,9	96,6	96,5	96,0	96,0	95,7	95,5	96,0
Savinjska	100,6	100,6	99,9	99,7	100,1	99,8	98,1	97,9
Jugovzhodna Slovenija	93,9	93,8	93,3	92,6	92,8	92,6	91,9	91,4
Pomurska	95,7	95,4	94,1	94,0	92,7	92,2	91,1	90,3
Notranjsko-kraška	90,1	89,0	86,6	85,3	83,4	82,4	79,1	78,4
Podravska	98,8	98,7	98,3	99,0	97,7	97,3	97,2	97,0
Koroška	92,5	92,2	91,7	90,3	89,6	89,1	89,0	88,7
Spodnjeposavska	92,0	90,4	89,5	88,0	85,7	85,0	84,8	84,2
Zasavska	86,8	85,0	82,6	80,0	79,0	77,4	75,8	73,9
SLOVENIJA	100,0	100,0	100,1	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Vir: Pečar, 2008.

V obdobju od leta 2000 do 2007 se je indeks dnevne migracije povečal le v Osrednjeslovenski in Obalnokraški regiji, največji upad pa sta zabeležili Zasavska in Notranjsko-kraška regija. Savinjska regija je imela nekaj let celo izravnano bilanco, od leta 2005 pa ji vse bolj primanjkuje delovnih mest za tamkaj živeče delovno aktivno prebivalstvo. Tudi ko je imela regija izravnano bilanco, je bila njena stopnja registrirane brezposelnosti nadpovprečna, kar pomeni, da se celotno formalno delovno aktivno prebivalstvo tudi v letih s presežkom delovnih mest glede na tam živeče delovno aktivno prebivalstvo ni moglo zaposliti v regiji, ker so bila delovna mesta zanje neustrezna (strukturna brezposelnost). Gibanja v zadnjih dveh letih po regijah niso bistveno drugačna kot v celotnem obdobju.

Primerjava med delovnimi mesti in formalno aktivnim prebivalstvom (formalno delovno aktivni in brezposelni) kaže, da je edina regija s presežkom delovnih mest glede na tam živeče aktivno prebivalstvo Osrednjeslovenska. Največji primanjkljaj delovnih mest glede na aktivno prebivalstvo ima Zasavska regija, kjer kar dobra tretjina tam bivajočega aktivnega prebivalstva ne more najti zaposlitve. Vzrok za še večji primanjkljaj delovnih mest (kakor pri indeksu dnevne migracije) je, da pri tem izračunu upoštevamo poleg delovno aktivnega prebivalstva še brezposelne (celotno aktivno prebivalstvo). Pomanjkanju delovnih mest se tudi tu pridružuje še strukturna brezposelnost, kjer gre za pomanjkanje primernih delovnih mest. Ta se kaže v nadpovprečnem deležu brezposelnih z nizko strokovno izobrazbo ter deležu mladih in iskalcev prve zaposlitve med brezposelnimi. Posledica pomanjkanja delovnih mest in strukturne brezposelnosti je nadpovprečna stopnja registrirane brezposelnosti. Med regijami, kjer primanjkuje približno četrtnina delovnih mest glede na tam živeče aktivno prebivalstvo, so še Notranjsko-kraška in Spodnjeposavska, v Pomurski pa jih primanjkuje okoli petina. Pomanjkanje delovnih mest se na eni strani kaže kot povečana stopnja brezposelnosti in na drugi kot večja dnevna migracija zaposlenih. V vseh naštetih regijah, razen Notranjsko-kraški, je namreč

nadpovprečna tudi stopnja brezposelnosti. V Notranjsko-kraški regiji je kljub pomanjkanju delovnih mest stopnja registrirane brezposelnosti v regiji podpovprečna, kar je mogoče razložiti z večjo delovno migracijo aktivnega prebivalstva.

V zadnjem letu je število delovnih mest naraščalo v vseh regijah. V letu 2007 sta imeli največjo rast glede na leto 2006 Podravska in Obalno-kraška regija (obe 4,3 %), nadpovprečno pa še Osrednjeslovenska, Savinjska in Goriška regija. Najnižjo rast (0,4 %) je zabeležila Zasavska regija.

Tabela 14: Presežek/primanjkljaj delovnih mest nad formalno aktivnim prebivalstvom v % od domačega formalno aktivnega prebivalstva.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Osrednjeslovenska	1,8	3,6	5,7	6,4	8,1	9,4	12,2	14,5
Obalno-kraška	-10,3	-11,0	-10,4	-10,0	-9,7	-9,5	-9,2	-7,4
Gorenjska	-18,0	-17,0	-16,3	-16,9	-17,0	-17,8	-18,9	-18,1
Goriška	-8,9	-8,8	-9,5	-10,0	-10,4	-10,5	-10,4	-8,7
Savinjska	-12,6	-12,6	-13,7	-13,4	-12,4	-12,9	-13,2	-11,3
Jugovzhodna Slovenija	-15,8	-15,3	-15,8	-15,2	-14,9	-15,6	-16,0	-15,0
Pomurska	-20,3	-20,2	-22,5	-22,5	-22,9	-23,6	-23,1	-21,8
Notranjsko-kraška	-19,2	-19,4	-21,1	-22,1	-23,4	-24,1	-26,4	-25,9
Podravska	-19,1	-18,5	-18,5	-16,6	-16,1	-15,9	-15,1	-13,0
Koroška	-16,7	-16,9	-18,6	-20,7	-20,6	-20,3	-20,1	-18,5
Spodnjeposavska	-20,4	-22,2	-23,1	-24,9	-25,1	-24,8	-24,1	-23,3
Zasavska	-26,1	-27,2	-29,6	-32,5	-32,4	-33,2	-33,3	-33,3
SLOVENIJA	-11,8	-11,2	-11,2	-10,9	-10,3	-10,2	-9,4	-7,7

Vir: Pečar 2008.

Bruto plače

Tudi pri bruto plačah so vidna medregionalna odstopanja, a v manjšem razponu kot bruto osnova za dohodnino. Če primerjamo bruto plače na zaposlenega in dohodninsko osnovo na prebivalca (ali zaposlenega), moramo upoštevati, da na razlike vpliva več dejavnikov. Eden je že osnovno zbiranje podatkov, saj se podatki o bruto plačah zbirajo po sedežnem principu, podatki o osnovi za dohodnino pa po domicilnem. Na razlike pa vplivajo še dnevne migracije iz regij bivanja v regije zaposlitve, drugi dohodninski viri poleg plač, na medregionalne razlike v plačah pa še različna gospodarska struktura, izobrazbena struktura zaposlenih in posledično gospodarska razvitosti regij, sistem kolektivnih pogodb na ravni dejavnosti in splošni kolektivni pogodbi na državni ravni za javni in zasebni sektor, ki veljajo enako na območju celotne države.

Po nadpovprečni bruto plači na zaposlenega je v letu 2007 odstopala le Osrednjeslovenska regija, blizu povprečja pa sta bili še Goriška in Obalno-kraška regija. Najnižjo bruto plačo na zaposlenega je imela Pomurska regija, ki je dosegala le dobrih 80 % slovenskega povprečja. Odstopanja regij od slovenskega povprečja se po tem kazalniku ne razlikujejo bistveno že od leta 2004.

V letu 2007 so bruto plače v vseh regijah porasle. Razlike, ki so pri tem nastale med regijami, pa so pogojene predvsem z nadpovprečnim gibanjem rasti plač v

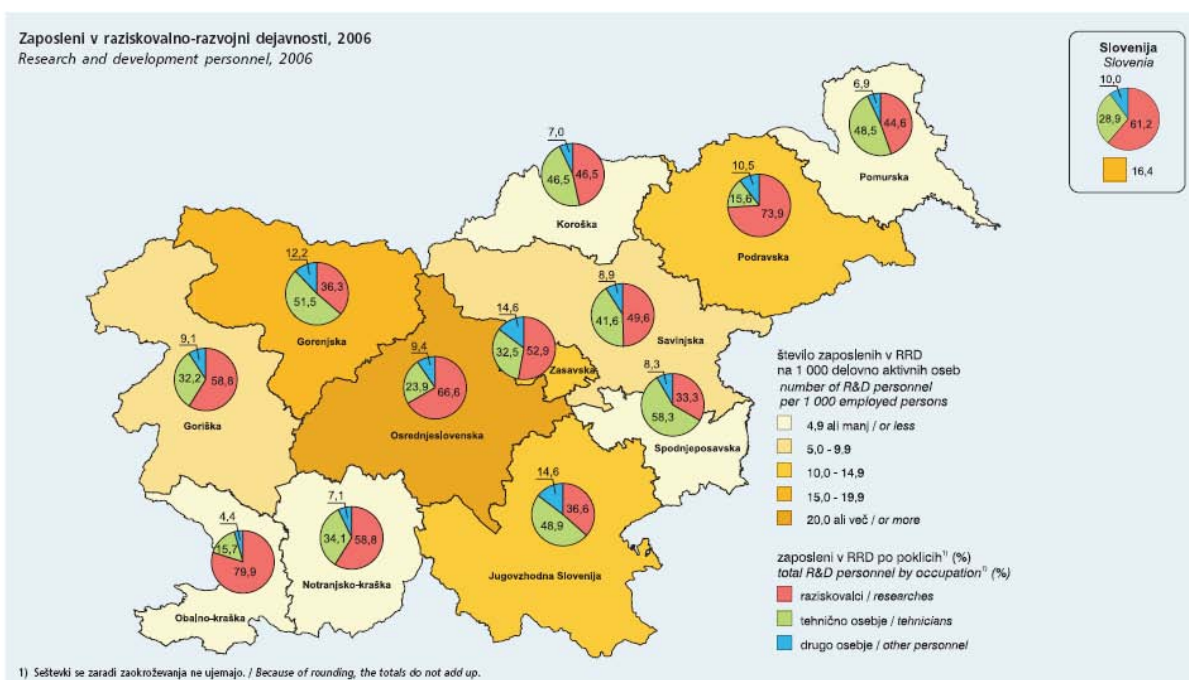
nekaterih dejavnostih. Največjo rast bruto plač so zabeležile Spodnjeposavska, Goriška, Osrednjeslovenska in Koroška regija. V Osrednjeslovenski in Goriški regiji je bila rast pogojena predvsem z njuno gospodarsko razvitostjo in posledično s strukturo delovnih mest, v Spodnjeposavski in Koroški regiji pa je vzrok predvsem v nadpovprečni rasti v dejavnostih, ki v teh regijah ustvarijo kar okoli 60 % dodane vrednosti (rudarstvo, predelovalne dejavnosti, oskrba z elektriko, plinom in vodo, gradbeništvo ter nepremičnine, najem in poslovne storitve).

Raziskovalno-razvojna dejavnost

Vlaganje v raziskovalno-raziskovalno dejavnost je danes predpogoj za konkurenčnost podjetij, regij in držav. Pomanjkanje R&R aktivnosti posamezne regije je možno (smiselno) nadomestiti z R&R aktivnostjo v ostalih regijah, vendar so v mednarodni literaturi kazalniki povezani z R&R dejavnostjo temelj za primerjavo (benchmarking) regij in držav.

Med slovenskimi regijami so največje razlike prav pri raziskovalno-razvojni dejavnosti, kjer izstopa predvsem LUR, kjer je koncentrirano največ raziskovalcev, raziskovalnih organizacij in porabljen največ finančnih sredstev. Sledi Podravska regija, kjer je značilna prevlada državnih sredstev za R&R.

Slika 8: Zaposleni v raziskovalno-razvojni dejavnosti leta 2006.

Vir: Slovenske regije v številkah 2009.

Tabela 15: R&R, znanost in tehnologija, 2006

	Slovenija	Pom	Podr	Kor	Sav	Zas	Sp. posavska	JV Slovenija	LUR	Gore.	N. - kraška	Gor.	O. kraška
Bruto domači izdatki za RRD (% od regionalnega BDP)	1,6	0,2	0,6	0,3	1,0	0,9	0,1	2,7	2,5	2,0	0,4	1,3	0,2
Bruto domači izdatki za RRD skupaj (%)	100,0	0,6	5,4	0,5	7,3	0,8	0,3	11,1	57,4	10,7	0,4	4,6	0,8
Po virih financiranja:													
• gospodarske družbe (%)	59,3	72,4	27,2	91,0	85,4	94,1	68,0	98,6	41,4	93,4	91,8	83,7	84,2
• državni viri (%)	34,5	3,9	65,6	9,0	10,8	4,6	31,7	1,4	49,7	4,6	6,6	14,2	12,8
• viri iz visokega šolstva (%)	0,3	-	2,1	-	-	-	-	-	0,2	0,4	-	-	0,2
• zasebne nepridobitne organizacije (%)	0,2	23,1	0,1	-	0,1	-	-	-	0,0	0,0	-	-	-
• viri iz tujine (%)	5,8	0,7	5,0	-	3,6	1,3	0,3	0,0	8,6	1,6	1,7	2,1	2,8
Raziskovalci po regijah (%)	100,0	0,6	10,4	0,6	5,2	1,2	0,1	3,5	64,9	6,8	0,8	4,0	1,7
Raziskovalke (% med vsemi raziskovalci v regiji)	33,1	13,2	28,6	33,3	28,0	18,1	66,7	55,1	36,7	14,0	8,7	19,8	28,7
Raziskovalci z doktorskim nazivom med zaposlenimi v RRD (%)	20,0	4,8	32,2	7,7	3,9	1,6	5,3	4,2	26,8	3,7	-	9,9	9,0
Mladi raziskovalci (% med raziskovalci)	18,9	-	17,3	5,6	3,0	1,4	16,7	1,4	24,7	3,8	-	8,4	7,9
Povprečno število raziskovalcev na raziskovalno organizacijo	14,7	4,2	13,0	4,0	6,9	9,0	1,5	13,8	20,5	10,3	11,5	10,8	8,4
Povprečno število raziskav na raziskovalca	1,8	5,5	1,2	7,2	2,8	0,6	2,3	3,5	1,4	1,4	0,5	5,9	1,1
Povprečno število raziskav na organizacijo	26,1	23,2	15,8	28,9	19,0	5,6	3,5	47,9	29,6	14,3	6,0	63,6	9,3
Aplikativne raziskave (% od vseh raziskav)	67,5	87,6	70,0	93,8	84,0	88,9	57,1	66,6	67,8	68,8	100,0	46,7	61,3

Vir: Slovenske regije v številkah 2009.

LUR je najbolj razvita slovenska regija. V letu 2005 je v povprečju ustvarila skoraj 36 % vse slovenske bruto dodane vrednosti (BDV) in ta delež se iz leta v leto povečuje. Regija ima nizko stopnjo registrirane brezposelnosti, vendar izstopa visok delež dolgotrajno brezposelnih ter visok delež brezposelnih s terciarno izobrazbo, ki je najvišji med vsemi slovenskimi regijami. Regija ima nadpovprečno bruto osnovo za dohodnino, vendar je indeks zaradi številnih zaposlenih iz ostalih regij nižji kot pri BDP na prebivalca. Pozitiven je tudi dvig števila delovnih mest, kakor tudi nadpovprečna plača zaposlenih v regiji. LUR edina regija s presežkom delovnih mest glede na tam živeče aktivno prebivalstvo. Med slovenskimi regijami so največje razlike prav pri raziskovalno-razvojni dejavnosti, kjer izstopa predvsem LUR, kjer je koncentrirano največ raziskovalcev, raziskovalnih organizacij in porabljeno največ finančnih sredstev. LUR ima v primerjavi z ostalimi regijami najboljše izhodišče za nadaljni gospodarski razvoj, vendar pa se zaradi lege, gospodarskih, raziskovalnih in človeških potencialov mora primerjati s podobnimi EU regijami in ne samo s preostalo Slovenijo.

2.5 ZNAČILNOSTI GOSPODARSKIH GIBANJ V LUR

Raven regije

Z uveljavljanjem na znanju temelječe družbe postajajo ustvarjeni dejavniki, kot so raziskave in razvoj, izobražena delovna sila ter informacijsko-komunikacijska infrastruktura vse pomembnejši. S tega vidika naravni viri kot dejavniki razvoja gospodarstva izgubljajo na pomenu. Povečuje se pomen gospodarskih dejavnosti z visoko dodano vrednostjo, ki so praviloma energetska, surovinska in prostorsko manj intenzivne in so okolju prijaznejše. Povečuje se delež storitev in prehod k umskemu delu, ustvarjalnosti in fleksibilnosti. Zato vse več sredstev in napa vlagamo v izobraževanje in razvoj človeških virov. Značilen je premik od počasneje rastočih in tehnološko manj zahtevnih panog k hitreje rastočim in tehnološko zahtevnejšim panogam. Zmanjšuje se pomen kmetijstva in rudarstva ter pomen delovno intenzivnih panog. S povečevanjem tehnološke zahtevnosti proizvodov, s hitro dinamiko tehnološkega napredka in s padanjem pomembnosti surovin in cenenege dela je danes konkurenčna sposobnost določene države odvisna predvsem od sposobnosti inoviranja proizvodov in storitev. Glavna dejavnika mednarodne konkurenčnosti sta danes znanje in sodobna tehnologija in zato govorimo o družbi znanja, kjer ni pomembno le znanje, temveč predvsem njegova uporaba.

Če želi biti regija razvita, mora biti predvsem gospodarsko uspešna. Pri tem ima zelo pomembno vlogo struktura gospodarstva, saj je uspešnost podjetij glavni, vendar ne edini vir življenjskega standarda prebivalstva. Vsaka struktura gospodarstva ima določene posledice, saj so med dejavnostmi razlike v prostorskih zahtevah, v okoljskih vplivih, v tehnološki zahtevnosti, v kadrovske zahtevnosti, v multiplikativnih vplivih (vpliv na ostale dejavnosti, vpliv na finančno stanje države in občine). Globalizacija in razvoj države regije in mesta imajo tudi povratni vpliv na strukturo in uspešnost gospodarstva, čeprav uspešna

podjetja niso nujno znak konkurenčnosti posameznega območja (mesta, regije, države).

Struktura gospodarstva

Pomembna je sektorska struktura delovnih mest, saj v veliki meri determinira razvitost regije. Iz naslednje slike je razvidna razlika v delovni aktivnosti med regijami. Tako v LUR prevladujejo storitvene dejavnosti, podobno strukturo ima še Obalno-kraška regija.

Tabela 16: Regijska struktura gospodarstva

2006		2007	
Gospodarske družbe	20.846	Gospodarske družbe	22.788
• velika	320	• velika	329
• srednja	271	• srednja	315
• mala	722	• mala	815
• mikro	19.533	• mikro	21.329
Samostojni podjetniki	14.246	Samostojni podjetniki	16.211
Število zaposlenih	185.162	Število zaposlenih	182.999
• v gospodarskih družbah	173.100	• v gospodarskih družbah	170.446
• pri s.p	12.062	• pri s.p	12.553

Vir: Območna gospodarska zbornica Ljubljana.

Tabela 17: Regijski izvozniki v letu 2007

Velikost	Družbe		Zaposleni		Čisti dobiček		Čista izguba	
	število	%	število	%	število	%	število	%
Mikro	4.182	80,8	17.874	14,9	197.662	14,6	37.787	25,4
Mala	543	10,5	13.402	11,2	129.405	9,5	24.620	16,6
Srednja	244	4,7	17.390	14,5	173.079	12,8	47.091	31,7
Velika	205	4,0	71.257	59,4	857.124	63,2	39.145	26,3
Izvozniki	5.174	100,0	119.923	100,0	1.357.269	100,0	148.645	100,0
% v regiji	23,1		70,2		71,2		47,4	
% v RS	10,6		25,4		32,9		21,7	

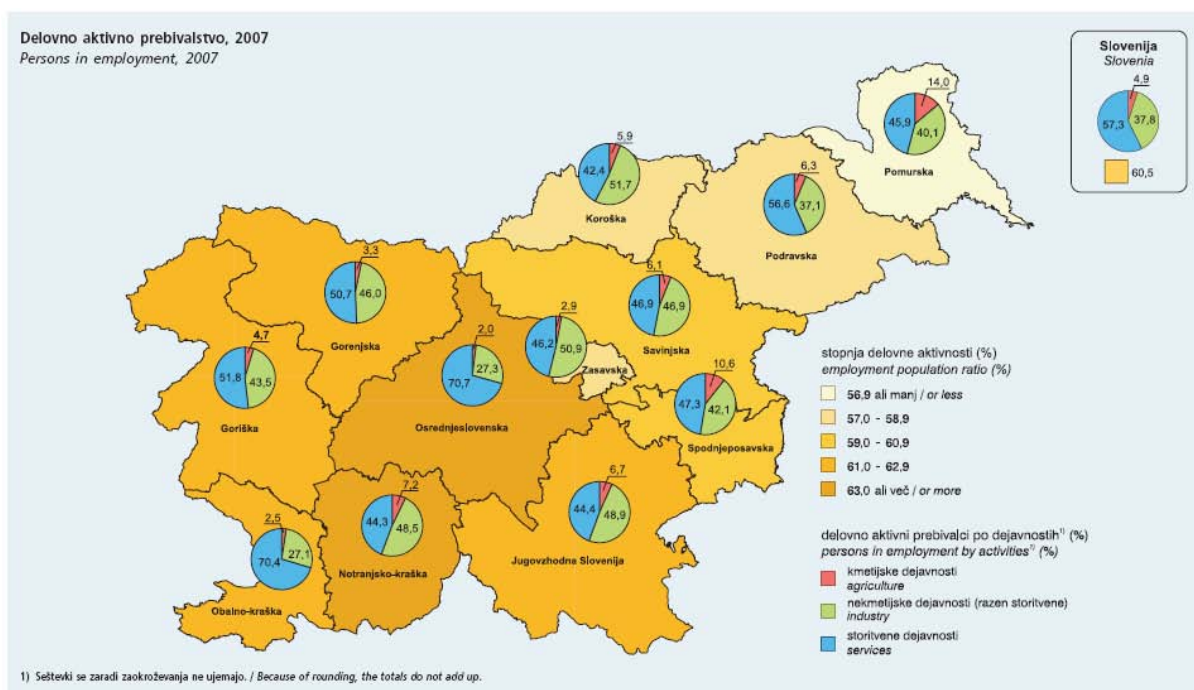
Vir: Območna gospodarska zbornica Ljubljana.

Čeprav je v regiji uvoz večji od izvoza (k temu pripomore predvsem veliko število trgovcev), podjetja, ki izvažajo, najmočneje oblikujejo regijska gospodarska gibanja. Nekaj manj kot 4.800 izvoznikov (kar je 23 odstotkov vseh aktivnih družb v regiji) je ustvarilo leta 2006 slabih 75 odstotkov čistega dobička regije in nekaj več kot polovico čiste izgube. Neto čisti dobiček izvoznikov (tega je bilo več kot milijardo evrov) je pomenil 79 odstotkov neto čistega dobička regije, kar je pomenilo 41 odstotkov neto čistega dobička Slovenije. Izvozniki so ustvarili tudi 82 odstotkov čistih prihodkov od prodaje regije in 77,5 odstotka dodane vrednosti v regiji. Dodana vrednost na zaposlenega je pri regijskih izvoznikih znašala 40.338 evrov, medtem ko je bila dodana vrednost na zaposlenega v vseh gospodarskih družbah v celotni regiji 36.044, v Sloveniji pa 31.158 evrov. Blagovna menjava s tujino raste, pa je je blagovni primanjkljaj regije v blagovni

menjavi s tujino še vedno velik. Izvoz regije je v letu 2006 pomenil 22,9 odstotkov slovenskega izvoza (delež se povečuje), uvoza pa 40,6 odstotkov in je na približno isti ravni.

Zaradi uspešnega gospodarstva (velikih podjetij, javnega sektorja) je dovolj dela tudi za mala podjetja in samostojne podjetnike, tako je malo gospodarstvo v LUR razvito precej bolje kot v drugih regijah. Določene zasluge za to imata prav gotovo ugodna lokacija, ki jo mnogi znajo dobro izkoristiti, predvsem pa obstoj velikih podjetij, ki s svojimi potrebami in zagotavljanjem dela velikokrat rešujejo življenje malim. Malo gospodarstvo pa ima tudi številne težave. Ena od njih je prav gotovo pomanjkanje znanja. To je namreč dolgoročna naložba, s katero se mnoga mala podjetja v bitki za preživetje nimajo časa ukvarjati. Poleg tega se v nekaterih dejavnostih na malem območju gnete preveč ponudnikov (trgovina, tiskarstvo, izobraževanje), krepi se tudi konkurenca izven regije. Tako bodo preživeli samo tisti podjetniki in podjetja, ki bodo pravočasno uvedli nove tehnologije, modernizirali svojo opremo ter poleg strokovnjakov z izkušnjami zaposlili mlade kadre s svežimi idejami.

Slika 9: Delovno aktivno prebivalstvo leta 2007 po sektorjih

Vir: Slovenske regije v številkah 2009.

V regiji kmetijstvo in gozdarstvo nimata pomembne vloge, čeprav so velike razlike med občinami, saj je bilo decembra 2008 med delovno aktivnim prebivalstvom v LUR 4.139 kmetov. Tako, da je veliko kmetov v občinah, ki niso v neposredni bližini Ljubljane (Ivančna Gorica, Grosuplje, Videm, Dobrepolje, Moravče, Lukovica, Logatec, Litija, Dobrova-Polhov Gradec), je pa kmetijstvo pomembno tudi v nekaterih predelih MOL.

Predelovalna industrija še vedno igra pomembno vlogo. V strokovni, politični in tudi laični javnosti poteka debata o ustrezni strukturi gospodarstva. Predvsem v akademskih krogih in deloma tudi v javni upravi smo priča navdušenosti nad

storitvami (družba »storitev«). Problem večine storitev v Sloveniji je njihova slaba izvozna konkurenčnost. Tako je predelovalna industrija še vedno pomembna, saj:

1. predstavlja glavni vir povpraševanja po proizvodih in storitvah številnih drugih dejavnosti kot so kmetijstvo, trženje, izobraževanje, storitve finančnih ustanov, itd. Do konca 20. stoletja smo priča rasti predvsem tistih storitev, ki so tesno povezane s predelovalno industrijo. To so proizvodne storitve (finančne storitve, računovodstvo, trženje, svetovanje, design, zavarovanja, nepremičnine), ki so vedno bolj povezane s predelovalno industrijo in meja med predelovalno industrijo in storitvami danes pogosto ni več očitna. V zadnjih letih je prekomeren razvoj storitev, ki so bile brez ustrezne realne podlage (predvsem izvedeni finančni instrumenti) ali pa so bile brez ustreznega zavarovanja ali nadzora pripeljali do zloma finančnega sistema.
2. Predelovalna industrija še vedno ostaja glavni udeleženec mednarodne menjave, saj izvoz primarnih proizvodov, z izjemo nafte, ne more biti vir naraščajoče življenjske ravni, izvoz storitev pa omejitve, saj je opravljanje mnogih storitev lokalno omejeno oz. je bolj učinkovito na lokalni ravni.

Tudi razvite države so obdržale visoko konkurenčno industrijo, ki ni zgolj pomemben dejavnik delovnih mest v industriji, temveč tudi v storitvah. Potrebno se je zavedati, da opuščanje, predvsem pa selitev proizvodnih dejavnosti v državo z ugodnejšimi pogoji pomeni tudi delno selitev delovnih mest v storitvah. V 90-ih smo bili v predelovalni industriji priča naslednjim velikim premikom in sicer:

- sektorski premik iz industrijskih v storitvene dejavnosti,
- premik iz velikih podjetij v mala in srednja podjetja,
- premiki med dejavnostmi predelovalne industrije (premik od tehnološko manj zahtevnih dejavnosti k tehnološko bolj zahtevnim dejavnostim)⁷. Razvite države so opuščale počasi rastoče in tehnološko nezahtevne panoge in povečevale delež hitro rastočih tehnološko zahtevnih panog. V izvozu blaga se je povečal delež panog z visoko tehnologijo, saj se izvoz teh panog povečuje 2- do 3-krat hitreje kot izvoz panog s srednjo in nizko tehnologijo.
- Sprememba kakovostnih značilnosti proizvodnje: povečana vloga znanja, nove oblike konkurence (cena, kakovost, širok izbor izdelkov, inovativnost), uvedba informacijske tehnologije, uporaba novih proizvodnih konceptov (lean production, "Just in Time", "Total Quality Management"), spremenjena merila pri izbiri lokacije industrije (najpomembnejši sta kvalitetna lokalna delovna sila in kvalitetna lokalna infrastruktura), sprememba strukture stroškov industrijskega proizvoda (znižanje industrijskega koeficienta, nižanje stroškov neposrednega proizvodnega dela, krajšanje življenjskega cikla proizvodov in večanje R&R izdatkov ter povečana vloga storitev v celotni vrednosti izdelkov), večja skrb za okolje (npr. uvedba okoljskih standardov).

V LUR imajo zelo pomembno vlogo storitvene dejavnosti. Poleg »družbenih« storitev kot je javna uprava, izobraževanje, zdravstvo in socialno varstvo, imajo pomembno vlogo tudi poslovne storitve. Zelo pomembno vlogo ima tudi trgovina. Konkurenčnost in učinkovitost storitvenega sektorja je pomemben dejavnik

⁷ Tudi za tradicionalne panoge velja, da so z uvajanjem nove tehnologije (npr. informacijska tehnologija), z novimi organizacijskimi prijemi (vitka proizvodnja) in s bolj usposobljeno delovno silo temeljito spremenile tradicionalne panoge in nekatere med njimi so postale tehnološko zelo zahtevne.

gospodarske rasti. Poleg neposrednega vpliva, ki ga imajo storitve na rast gospodarstva zaradi velikega in rastočega deleža v bruto domačem proizvodu, postaja vse pomembnejši tudi njihov posredni vpliv na konkurenčnost prek vmesne porabe storitev v proizvodnji proizvodov in drugih storitev. To še zlasti velja za finančne, poslovne, komunikacijske in informacijske storitve, katerih razpoložljivost in kakovost je tudi osnova konkurenčnosti predelovalnih dejavnosti, ki intenzivno uporabljajo storitve in tako napredujejo v smeri večje dodane vrednosti na zaposlenega. Problem poslovnih storitev v Sloveniji je nekonkurenčnost na zunanjih trgih, predvsem storitev z visoko dodano vrednostjo, kjer sicer postopoma prihaja do pozitivnih premikov. Prepočasen razvoj na znanju temelječih storitev lahko v določeni meri pojasnujemo z nizko inovacijsko dejavnostjo, ki jo sodobne analize in empirična dognanja uvrščajo med najpomembnejše dejavnike konkurenčnosti tudi v storitvah. Slovenija sodi med države z najnižjo inovacijsko aktivnostjo storitvenih dejavnosti in inovacijska aktivnost poslovnih storitev zaostaja za tisto v predelovalnih dejavnostih, kar pomeni dodatno slabost na področju dejavnikov konkurenčnosti storitev, saj so na znanju temelječe poslovne storitve hkrati spodbujevalec in katalizator inovacijskih procesov v gospodarstvu na splošno.

Podrobnejšo »specializacijo« podajajo naslednje tabele. Najprej je prikazana struktura zaposlenih pri pravnih in fizičnih osebah. Nato zaposleni (zaposleni in samozaposleni). Podobno je tudi s strukturo BDP.

Tabela 18: Zaposleni v regijah po standardni klasifikaciji dejavnosti (SKD) leta 2006

	Slo	Obalno- kraška	Gori.	Gore.	LUR	N.- kraška	JV Slov.	Sp. Pos.	Zas.	Sav.	Kor.	Pod.	Pom.
SKD Dejavnost - Skupaj	771,9	39,7	42,6	66,7	256,2	15,9	51,2	20,8	13,0	94,8	24,0	111,0	36,0
A+B Kmetijstvo, lov in gozdarstvo; ribištvo	8,9	0,3	0,4	0,5	1,4	0,5	0,7	0,7	0,0	0,8	0,3	1,7	1,6
C+D Rudarstvo; predelovalne dejavnosti	228,0	7,0	15,4	27,0	44,5	6,7	21,8	6,4	5,2	37,5	11,5	32,1	13,0
E Oskrba z elektriko, plinom in vodo	11,6	0,5	0,7	0,7	3,1	0,2	0,5	1,0	0,4	1,8	0,4	1,8	0,5
F Gradbeništvo	60,6	3,3	3,3	3,9	19,4	1,2	3,3	2,0	0,9	9,4	1,4	9,2	3,2
G Trgovina, popravila motornih vozil	100,3	5,7	4,7	8,4	39,9	1,7	4,6	2,3	1,4	11,9	2,3	13,7	3,8
H Gostinstvo	26,0	3,1	1,4	3,0	6,3	0,4	1,1	1,0	0,4	3,6	0,5	3,3	2,0
I Promet, skladiščenje in zveze	48,3	5,2	2,3	4,2	17,8	0,8	2,7	0,8	0,3	4,7	1,1	6,3	1,8
J Finančno posredništvo	21,5	1,5	1,1	1,1	10,2	0,3	0,8	0,3	0,2	1,6	0,4	3,5	0,6
K Nepremičnine, najem in poslovne storitve	82,6	3,0	2,4	4,8	42,1	0,5	5,1	1,5	1,6	6,2	0,9	13,1	1,3
L Javna uprava in obramba, obvezno socialno zavarovanje	50,7	2,3	2,1	2,8	24,8	1,4	3,1	1,6	0,4	3,6	1,0	5,6	2,1
M Izobraževanje	58,7	3,0	3,2	4,8	19,3	1,3	3,7	1,6	0,9	6,4	1,9	9,5	3,0
N Zdravstvo in socialno varstvo	49,3	2,7	2,8	3,8	16,6	0,8	2,9	1,3	0,9	5,3	1,7	8,0	2,5
O+P Druge javne, skupne in osebne storitve; zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem	25,3	2,1	2,7	1,8	10,7	0,2	0,7	0,5	0,3	2,0	0,5	3,1	0,7

Vir: SURS.

Tabela 19: Zaposlenost (zaposleni in samozaposleni) v regijah po standardni klasifikaciji dejavnosti, v 1000 leta 2006

	Slo	Obalno- kraška	Gori.	Gore.	LUR	N.- kraška	JV Slov.	Sp. Pos.	Zas.	Sav.	Kor.	Pod.	Pom.
SKD Dejavnost - Skupaj	934,8	47,8	53,5	79,4	290,8	20,4	63,0	28,5	15,5	119,1	30,2	137,6	48,9
A+B Kmetijstvo, lov in gozdarstvo; ribištvo	89,1	2,8	5,8	5,6	11,6	2,9	8,9	5,8	1,6	14,8	3,6	15,4	10,3
C+D Rudarstvo; predelovalne dejavnosti	239,8	7,6	16,2	28,3	47,3	7,1	22,8	6,8	5,4	39,2	12,0	33,7	13,6
E Oskrba z elektriko, plinom in vodo	11,8	0,5	0,8	0,7	3,1	0,2	0,5	1,0	0,4	1,9	0,4	1,8	0,5
F Gradbeništvo	72,5	4,3	4,2	5,1	22,7	1,5	4,0	2,4	1,1	10,8	1,8	10,9	3,8
G Trgovina, popravila motornih vozil	113,6	6,7	5,5	9,5	43,6	2,0	5,3	2,8	1,6	13,5	2,7	16,0	4,5
H Gostinstvo	31,8	3,7	1,7	3,6	7,4	0,5	1,4	1,2	0,5	4,3	0,6	4,2	2,5
I Promet, skladiščenje in zveze	55,3	5,3	3,0	5,1	18,0	1,3	3,4	1,3	0,5	6,0	1,5	7,5	2,3
J Finančno posredništvo	22,3	1,5	1,1	1,1	10,4	0,3	0,9	0,3	0,2	1,6	0,4	3,6	0,7
K Nepremičnine, najem in poslovne storitve	101,8	4,4	3,7	6,4	50,4	0,9	4,6	1,8	1,6	8,3	1,5	16,1	2,1
L Javna uprava in obramba, obvezno socialno zavarovanje	50,7	2,3	2,1	2,7	24,9	1,4	3,1	1,6	0,4	3,6	1,0	5,6	2,1
M Izobraževanje	59,5	3,1	3,2	4,8	19,9	1,3	3,7	1,6	0,9	6,5	1,9	9,5	3,0
N Zdravstvo in socialno varstvo	52,0	2,9	3,0	4,0	17,4	0,8	3,1	1,3	0,9	5,7	1,8	8,5	2,6
O+P Druge javne, skupne in osebne storitve; zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem	34,5	2,8	3,2	2,5	13,9	0,3	1,2	0,7	0,4	2,9	0,8	4,6	1,1

Vir: SURS.

Tabela 20: Zaposlenost v regijah po standardni klasifikaciji dejavnosti, v % leta 2006

	Slo	Obalno- kraška	Gori.	Gore.	LUR	N.- kraška	JV Slov.	Sp. Pos.	Zas.	Sav.	Kor.	Pod.	Pom.
SKD Dejavnost - Skupaj	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
A+B Kmetijstvo, lov in gozdarstvo; ribištvo	9,5	5,9	10,8	7,1	4,0	14,2	14,1	20,4	10,3	12,4	11,9	11,2	21,1
C+D Rudarstvo; predelovalne dejavnosti	25,7	15,9	30,3	35,6	16,3	34,8	36,2	23,9	34,8	32,9	39,7	24,5	27,8
E Oskrba z elektriko, plinom in vodo	1,3	1,0	1,5	0,9	1,1	1,0	0,8	3,5	2,6	1,6	1,3	1,3	1,0
F Gradbeništvo	7,8	9,0	7,9	6,4	7,8	7,4	6,3	8,4	7,1	9,1	6,0	7,9	7,8
G Trgovina, popravila motornih vozil	12,2	14,0	10,3	12,0	15,0	9,8	8,4	9,8	10,3	11,3	8,9	11,6	9,2
H Gostinstvo	3,4	7,7	3,2	4,5	2,5	2,5	2,2	4,2	3,2	3,6	2,0	3,1	5,1
I Promet, skladiščenje in zveze	5,9	11,1	5,6	6,4	6,2	6,4	5,4	4,6	3,2	5,0	5,0	5,5	4,7
J Finančno posredništvo	2,4	3,1	2,1	1,4	3,6	1,5	1,4	1,1	1,3	1,3	1,3	2,6	1,4
K Nepremičnine, najem in poslovne storitve	10,9	9,2	6,9	8,1	17,3	4,4	7,3	6,3	10,3	7,0	5,0	11,7	4,3
L Javna uprava in obramba, obvezno socialno zavarovanje	5,4	4,8	3,9	3,4	8,6	6,9	4,9	5,6	2,6	3,0	3,3	4,1	4,3
M Izobraževanje	6,4	6,5	6,0	6,0	6,8	6,4	5,9	5,6	5,8	5,5	6,3	6,9	6,1
N Zdravstvo in socialno varstvo	5,6	6,1	5,6	5,0	6,0	3,9	4,9	4,6	5,8	4,8	6,0	6,2	5,3
O+P Druge javne, skupne in osebne storitve; zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem	3,7	5,9	6,0	3,1	4,8	1,5	1,9	2,5	2,6	2,4	2,6	3,3	2,2

Vir: SURS.

Tabela 21: BDP na prebivalca 2006, struktura po regijah po standardni klasifikaciji dejavnosti (Slovenija = 100) leta 2006

	Obalno- kraška	Gori.	Gore.	LUR	N.- kraška	JV Slov.	Sp. Pos.	Zas.	Sav.	Kor.	Pod.	Pom.
SKD Dejavnost - Skupaj	5,4	5,7	8,4	36,1	1,9	6,5	2,8	1,5	11,5	2,8	13,4	4
A+B Kmetijstvo, lov in gozdarstvo; ribištvo	3,5	6,8	7,7	13,8	5	11,6	5,6	1,2	13,5	4,2	15,4	11,7
C+D Rudarstvo; predelovalne dejavnosti	3,2	6,4	11,6	24,6	2,5	10,6	2,3	2,1	15,4	4,5	12,8	4,1
E Oskrba z elektriko, plinom in vodo	2,6	5,3	4,8	22,5	0,8	3	18,4	3,7	18,4	4,3	14	2,1
F Gradbeništvo	6,2	6,3	6,6	29,5	2,3	6,1	3,8	1,3	15,3	2,2	14,7	5,6
G Trgovina, popravila motornih vozil	5,4	4,5	8	45,6	1,4	3,9	1,9	1,2	10,5	2	12,5	3,2
H Gostinstvo	12,5	6,3	11,7	24,8	1,9	3,9	3,6	1,4	13,5	1,6	11,6	7,1
I Promet, skladiščenje in zveze	11,2	4	8,9	42	1,9	5	1,5	0,7	8	1,9	11,8	3
J Finančno posredništvo	6,7	4,3	4,8	51,1	1	3,2	1,1	1,1	7	1,8	15,3	2,5
K Nepremičnine, najem in poslovne storitve	4,7	4,5	7,6	42,1	1,6	6	2,2	1,6	9,3	2,1	14,7	3,6
L Javna uprava in obramba, obvezno socialno zavarovanje	4,2	3,9	4,9	54,1	2,1	5,4	2,7	0,8	6,4	1,8	10,1	3,6
M Izobraževanje	5,1	5	7,9	36	2	5,9	2,4	1,4	10,3	3	16,2	4,7
N Zdravstvo in socialno varstvo	5,3	5,7	7,7	34	1,6	6	2,3	1,6	11,1	3,3	16,5	4,8
O+P Druge javne, skupne in osebne storitve; zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem	9	17,5	7	41	0,6	2,5	1,3	0,9	6,4	1,7	10	2,2

Vir: SURS.

Tabela 22: BDP na prebivalca 2006, struktura po standardni klasifikaciji dejavnosti v %

	Slo	Obalno- kraška	Gori.	Gore.	LUR	N.- kraška	JV Slov.	Sp. Pos.	Zas.	Sav.	Kor.	Pod.	Pom.
SKD Dejavnost - Skupaj	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
A+B Kmetijstvo, lov in gozdarstvo; ribištvo	2,4	1,5	2,8	2,2	0,9	6,2	4,3	4,7	1,9	2,8	3,6	2,7	6,9
C+D Rudarstvo; predelovalne dejavnosti	24,1	14,4	27,1	33,3	16,4	31,2	39,3	19,4	33,2	32,3	38,3	23	24,4
E Oskrba z elektriko, plinom in vodo	3	1,4	2,8	1,7	1,9	1,2	1,4	19,7	7,2	4,8	4,6	3,1	1,6
F Gradbeništvo	7,3	8,4	8	5,8	6	8,9	6,9	9,9	6,2	9,7	5,8	8	10,2
G Trgovina, popravila motornih vozil	11,7	11,7	9,2	11,3	14,8	8,4	7	8	9	10,7	8,2	10,8	9,3
H Gostinstvo	2,3	5,4	2,5	3,2	1,6	2,3	1,4	3	2,1	2,7	1,3	2	4,1
I Promet, skladiščenje in zveze	7,5	15,7	5,3	8	8,7	7,3	5,8	4,1	3,3	5,2	5	6,6	5,6
J Finančno posredništvo	4,9	6,1	3,7	2,8	6,9	2,6	2,4	1,9	3,5	3	3,1	5,5	3
K Nepremičnine, najem in poslovne storitve	16,9	14,7	13,4	15,4	19,7	14,2	15,6	13,3	18	13,7	12,5	18,4	15,3
L Javna uprava in obramba, obvezno socialno zavarovanje	5,9	4,6	4	3,4	8,8	6,6	4,9	5,6	3	3,3	3,8	4,4	5,3
M Izobraževanje	5,5	5,2	4,9	5,2	5,5	5,8	5	4,8	5,1	5	5,8	6,6	6,4
N Zdravstvo in socialno varstvo	4,9	4,8	4,9	4,5	4,6	4,1	4,6	4,1	5,2	4,7	5,8	6	5,9
O+P Druge javne, skupne in osebne storitve; zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem	3,7	6,1	11,3	3,1	4,2	1,2	1,4	1,7	2,2	2,1	2,2	2,7	2

Vir: SURS.

Poslovni izidi gospodarskih družb so glavni viri informacij o ekonomski dejavnosti gospodarskih subjektov v regijah. Zaradi majhnosti slovenskih regij se pogosto zgodi, da je v eni regiji zgoščena le določena vrsta dejavnosti in je regija odvisna od enega ali dveh velikih podjetij, delujočih v njej. Če je to podjetje v težavah, pomeni, da je v težavah celotna regija⁸.

Iz spodnjih tabel je razvidno, da so podjetja poslovala v letih 2006 in 2007 zelo dobro. Če k temu prištejemo še uspešno poslovanje finančnih institucij lahko ocenimo, da je gospodarstvo v LUR konkurenčno. Seveda obstojijo razlike med občinami, saj v Sloveniji že samo eno podjetje več ali manj vpliva na stanje gospodarstva v posamezni občini. Čeprav imamo na voljo zgolj parcialne informacije, pa lahko že sedaj rečemo, da rezultati v 2008 niso bili tako dobri. K temu prispevajo finančna kriza, ki je povzročila slabše poslovanje finančnih institucij, kriza v predelovalni industriji s stečajem nekaterih pomembnih podjetij (IUV, Liko,...), kakor tudi slabe naložbe nekaterih podjetij (npr. Petrol).

⁸ Analiza v tem poglavju temelji na statističnih podatkih iz bilance stanja in bilance uspeha, ki jih gospodarske družbe predložijo Agenciji RS za javnopravne evidence in storitve (AJPES) za statistične namene v skladu z letnim programom statističnih raziskovanj. Pri tem je treba poudariti, da podatkov iz letnih poročil AJPES ne predložijo banke, zavarovalnice, družbe za upravljanje, nekatere druge finančne in investicijske družbe, ki ne poslujejo po kontnem načrtu za družbe. Podatkov tudi ni treba predložiti družbam, ki so v stečajnem in likvidacijskem postopku.

Tabela 23: Rezultati poslovanja regij v letih 2006 in 2007

	Število zaposlenih na podjetje	Dodana vrednost na zaposlenega		Izvozna usmerjenost		Neto čisti dobiček poslovnega leta		Število zaposlenih na podjetje	Dodana vrednost na zaposlenega		Izvozna usmerjenost		Neto čisti dobiček poslovnega leta	
		2006				2007								
			v €	%	v €		v €		%	v €				
Osrednjeslovenska	8,3	36.044	20,1	1.329.282.670	8,1	38.403	20,4	1.592.000.301						
Obalno-kraška	7,4	31.612	34,6	99.412.815	7,1	34.596	38,7	277.620.626						
Gorenjska	10,7	29.380	40,7	183.092.931	10,2	32.184	40,5	253.134.059						
Goriška	12,4	31.670	32,2	149.810.435	11,7	32.751	32,4	170.051.845						
Savinjska	14,8	27.152	32,0	158.412.018	14,3	29.326	31,5	242.980.248						
Jugovzhodna Slovenija	15,8	34.033	62,3	232.234.190	15,7	38.324	61,4	263.188.023						
Pomurska	15,9	20.472	26,6	38.862.220	15,2	23.876	26,0	82.305.732						
Notranjsko-kraška	12,4	25.533	48,1	24.382.809	11,8	27.764	46,8	28.535.889						
Podravska	12,5	26.371	35,3	251.366.627	12,2	28.137	33,7	392.960.607						
Koroška	16,4	26.738	56,4	55.526.261	16,3	27.504	53,1	57.806.749						
Spodnjeposavska	10,0	32.911	34,8	30.111.293	9,7	37.201	36,9	55.304.614						
Zasavska	15,7	27.349	28,8	19.401.154	15,0	28.960	29,8	22.454.153						
SLOVENIJA	10,6	31.158	30,5	2.571.895.423	10,2	33.538	30,5	3.438.342.846						

Vir: Pečar, 2008.

Tabela 24: Rezultati poslovanja gospodarskih družb v LUR

	Delež zap. v Sloveniji, v %		Delež zap. v regiji, v%		Čisti poslovni izid (v €)		Dodana vrednost na zaposlenega (v €)		Plače na zaposlenega (v €)		Izvoz (%)	
	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007
SLOVENIJA	100,0	100,0			2.571.895.423	3.438.342.846	31.158	33.538	1119	1191	30,5	30,5
Regija skupaj	36,1	36,1	100,0	100,0	1.329.282.670	1.592.000.301	36.044	38.403	1228	1319	20,1	20,4
Kmetijstvo (A,B)	0,1	0,1	0,4	0,4	271.894	-343.140	24.178	24.901	1036	1084	3,0	4,8
Industrija (C,D,E)	9,8	9,3	27,2	25,8	329.987.488	310.820.949	37.948	38.824	1241	1325	45,4	44,4
C/ Rudarstvo	0,1	0,1	0,2	0,2	3.227.263	3.696.763	50.725	57.876	1509	1734	27,9	36,4
D/ Predelovalne dejavnosti	9,1	8,6	25,1	23,8	272.313.539	254.485.232	35.265	36.161	1213	1293	51,4	50,2
DA/ Hrana, pijača, tobakni izdelki	1,5	1,3	4,1	3,5	17.333.274	26.400.594	31.063	34.785	1121	1167	19,7	20,5
DB/ Tekstilije, tekstilni izdelki	0,7	0,6	1,8	1,7	6.426.466	8.228.966	21.303	21.836	832	859	53,9	53,3
DC/ Usnje, usnjeni izdelki	0,2	0,2	0,4	0,4	-1.452.703	-88.112	17.709	20.464	953	1022	72,7	70,7
DD/ Obdelava in predelava lesa	0,2	0,2	0,7	0,6	608.971	2.870.802	19.719	23.847	867	959	50,7	45,6
DE/ Papir, založništvo, tiskarstvo	1,2	1,2	3,4	3,3	22.674.018	23.654.904	35.121	37.001	1402	1462	35,5	35,6
DF/ Koks, naftni derivati, jedr.gor.	0,0	0,0	0,0	0,0	-179	0	0	0	0	0	0,0	0,0
DG/ Kemikalije, kemični izdelki	1,2	1,2	3,4	3,2	131.379.319	104.706.980	73.775	69.235	1868	2028	82,8	80,6
DH/ Izdelki iz gume, plast. mas	0,3	0,3	0,7	0,7	4.078.620	6.826.279	32.070	35.097	1073	1117	25,1	28,3
DI/ Drugi nekovin. mineralni izdelki	0,1	0,1	0,3	0,3	5.328.473	2.698.708	33.469	37.937	1107	1235	8,2	7,2
DJ/ Kovine in kovinski izdelki	1,1	1,0	2,9	2,9	10.578.032	14.667.378	23.668	25.602	954	1020	45,0	45,3
DK/ Stroji in naprave	0,6	0,6	1,8	1,7	15.517.863	10.603.097	31.181	31.308	1193	1267	58,4	57,1
DL/ Električna, optična oprema	1,0	0,9	2,7	2,6	43.401.298	43.419.899	37.102	38.668	1232	1328	60,9	61,8
DM/ Vozila in plovila	0,4	0,4	1,0	1,1	7.978.810	5.831.267	28.418	28.559	1185	1284	53,7	51,7
DN/ Pohištvo, drugo	0,7	0,7	1,9	1,9	8.461.279	4.664.470	22.566	22.303	914	995	39,1	33,8
E/ Oskrba z elektriko in plinom	0,7	0,7	1,9	1,8	54.446.686	52.638.954	71.900	71.240	1586	1693	14,6	8,3
Gradbeništvo (F)	3,6	3,8	10,0	10,6	35.372.734	73.999.181	21.286	24.945	904	984	2,6	9,3
Storitve (G ... O)	22,6	22,8	62,4	63,2	963.650.554	1.207.523.311	37.641	40.573	1276	1374	14,3	15,2
G/ Trgovina, popr. mot. vozil in ...	9,8	9,8	27,0	27,0	406.462.755	434.671.370	35.787	38.111	1187	1306	12,8	13,9
H/ Gostinstvo	1,1	1,2	3,0	3,2	5.976.714	4.801.441	19.885	20.800	830	874	0,9	1,1
I/ Promet, skladiščenje, zveze	4,2	4,1	11,5	11,3	189.588.637	221.740.242	50.333	54.112	1476	1547	25,8	27,9
J/ Finančno posredništvo	0,4	0,4	1,0	1,1	52.940.740	98.011.334	69.135	82.813	1882	2137	1,9	1,8
K/ Poslovanje z nepr., poslovne storitve	6,2	6,4	17,3	17,8	293.100.673	424.078.927	34.230	37.685	1340	1437	14,9	14,9
L/ Javna uprava, obramba, soc. zav.	0,0	0,0	0,0	0,0	23.790	44.871	51.334	50.731	2562	2688	0,0	0,0
M/ Izobraževanje	0,1	0,1	0,3	0,3	1.347.361	597.803	26.338	25.757	1056	1096	3,8	5,7
N/ Zdravstvo, socialno varstvo	0,3	0,3	0,7	0,7	2.768.621	5.304.976	28.336	31.171	1179	1256	1,7	1,4

O/ Druge storitvene dejavnosti	0,6	0,6	1,7	1,7	11.441.263	18.272.347	34.523	37.962	1174	1218	3,8	5,2
--------------------------------	-----	-----	-----	-----	------------	------------	--------	--------	------	------	-----	-----

V LUR igrajo pomembno vlogo tudi neposredne tuje naložbe (NN). Neposredne naložbe zajemajo relativno ozko populacijo podjetij. V tujino investira v obliki neposrednih naložb 2,0% vseh slovenskih podjetij, NN tujcev pa so koncentrirane v 4,9 % populacije slovenskih podjetij. Posebno pozornost zasluži ta ozki segment podjetij ravno zaradi relativno velikega pomena v slovenskem gospodarstvu. Konec leta 2007 so imela podjetja s tujimi neposrednimi naložbami 15,8 % kapitala, 17,5 % sredstev in 15,1 % zaposlenih celotnega podjetniškega prostora. Pomembno vlogo zavzemajo podjetja s tujimi NN tudi v celotnem izvozu in uvozu blaga, kjer po vrednosti zavzemajo dobro tretjino vseh poslov.

Pri razvrstitvi po statističnih regijah je največja koncentracija vrednosti vseh tujih NN v celotnem proučevanem obdobju od leta 1994 naprej v Osrednjeslovenski regiji - konec leta 2007 jih je kar 73,9 %. Sledijo tri regije z dobrimi štirimi odstotki vrednosti (Gorenjska 4,1%, Obalno- kraška 4,9%, Podravska 4,8%). Preostalih osem regij je skupno prejelo 12,3% vseh tujih neposrednih naložb. Regionalna razdelitev se od začetka spremljanja statistike tujih NN bistveno ne spreminja, najhitreje pa raste vrednost tujih neposrednih naložb v Osrednjeslovenski regiji. Dvig NN v letu 2007 je po eni strani posledica spremenjenega zbiranja podatkov, po drugi strani pa tudi pospešenega zadolževanja v tujini. Dolgoročna razvojna naravnost tujih lastnikov v Sloveniji je v zadnjih letih pod vprašajem, saj razmerje med ustvarjenimi dobički ter reinvestiranimi (zadržanimi) dobički kaže, da tuji lastniki v podjetjih puščajo vedno manjše deleže dobičkov (konec leta 2007 le še 8,4%). Pri NN Slovenije v tujini ni opaziti takega trenda, saj več kot polovico dobičkov zasluženih v tujini ostane v teh podjetjih.

Tabela 25: Stanje NTI konec leta v milijonih EUR

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Osrednje slovenska	1.167,7	1.384,8	1.729,1	1.517,1	2.369,8	3.052,8	3.363,4	3.762,1	4.429,1	7.048,6
Gorenjska	239,8	263,9	276,1	282,0	354,5	406,3	417,6	411,0	424,6	392,2
Obalno-kraška	160,6	183,7	188,1	225,7	295,0	310,7	321,8	337,9	400,1	471,5
Podravska	195,2	228,0	278,6	267,9	329,5	345,9	353,8	376,4	400,2	458,8
Dolenjska	215,9	185,1	188,5	181,1	111,2	183,7	287,5	363,3	380,7	310,4
Spodnje posavska	124,0	123,4	136,8	142,0	139,0	358,9	353,5	363,5	356,9	359,5
Savinjska	90,8	107,0	103,8	120,0	117,1	141,0	153,8	195,3	140,3	150,6
Goriška	107,5	119,0	116,9	113,9	94,9	92,9	93,9	104,9	72,7	102,9
Koroška	32,4	34,7	34,6	25,8	30,4	32,4	72,8	58,6	67,3	72,2
Zasavska	14,6	15,5	17,4	17,7	53,5	60,8	59,3	61,7	64,2	68,7
Pomurska	12,0	20,0	23,2	25,4	27,5	38,1	50,3	49,3	53,2	68,1
Notranjsko-kraška	8,9	10,0	16,8	21,4	25,6	23,3	51,9	49,4	32,8	39,3
Skupaj	2.369,5	2.674,9	3.109,8	2.940,0	3.947,9	5.046,8	5.579,5	6.133,6	6.822,3	9.542,9

Vir: Neposredne naložbe 2007.

V regiji kmetijstvo in gozdarstvo nimata pomembne vloge, čeprav so velike razlike med občinami, saj je bilo decembra 2008 med delovno aktivnim prebivalstvom v LUR 4.139 kmetov. Tako, da je veliko kmetov v občinah, ki niso v neposredni bližini Ljubljane (Ivančna Gorica, Grosuplje, Videm, Dobrepolje, Moravče, Lukovica, Logatec, Litija, Dobrova-Polhov Gradec), je pa kmetijstvo pomembno tudi v nekaterih predelih MOL.

Predelovalne dejavnosti so pomembne, vendar v celotni zaposlenosti zasedajo le 16, 3 %. V regiji prevladujejo storitvene dejavnosti (trgovina, finančno posredništvo, nepremičnine, najem in poslovne storitve, promet, skladiščenje, zveze, javna uprava in obramba, obvezno socialno zavarovanje).

V letih 2006 in 2007 so podjetja v LUR poslovala zelo dobro. Če k temu prištejemo še uspešno poslovanje finančnih institucij lahko ocenimo, da je gospodarstvo v LUR konkurenčno. Seveda obstajajo razlike med občinami, saj v Sloveniji že samo eno podjetje več ali manj vpliva na stanje gospodarstva v posamezni občini. Čeprav imamo na voljo zgolj parcialne informacije, pa lahko že sedaj rečemo, da rezultati v 2008 niso bili tako dobri. K temu prispevajo finančna kriza, ki je povzročila slabše poslovanje finančnih institucij, kriza v predelovalni industriji s stečajem nekaterih pomembnih podjetij (IUV, Liko,...), kakor tudi oslabitev naložb nekaterih podjetij (npr. Petrol, Zavarovalnica Triglav, ...).

Gospodarski položaj regije je še vedno soliden, vendar pa se položaj poslabšuje, predvsem zaradi težav nekaterih velikih podjetij v panogah, ki jih je gospodarska kriza najbolj prizadela (Proizvodnja kovin in kovinskih izdelkov, Proizvodnja električne in optične opreme, Obdelava in predelava lesa ter pohištva, gradbeništvo, promet, deloma finančno posredništvo). Na osnovi strukture gospodarstva v LUR, predvsem v MOL, kjer prevladujejo večinoma »monopolne« gospodarske dejavnosti (javni sektor, sorazmerno ugodna struktura predelovalne industrije, finančni sektor, trgovina, ...), sklepamo, da bodo posledice gospodarske krize negativne, vendar manj kot v ostalih slovenskih regijah.

Raven občin

Na ravni občin je na razpolago manj podatkov. Pomembni so predvsem bruto osnova za dohodnino, povprečne mesečne plače in seveda razmerje med delovnimi mesti in formalno aktivnim prebivalstvom, ki kaže na primanjkljaj ali presežek delovnih mest v posamezni občini.

Podatki na ravni občin LUR so prikazani v naslednji tabeli. Iz tabele je razvidno, da imajo občine v LUR, razen izjem (Lukovica, Moravče, Litija, Dobrepolje, Šmartno pri Litiji) nadpovprečno bruto osnovo za dohodnino.

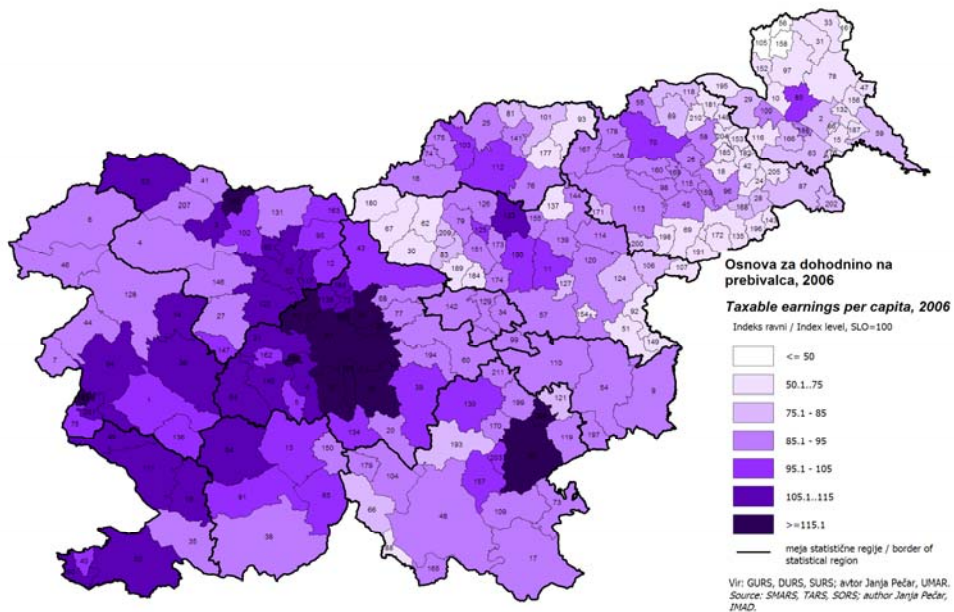
Tabela 26: Bruto osnova za dohodnino po občinah LUR

Občine	na prebivalca				na zavezanca			
	2005		2006		2005		2006	
	€	Slo= 100	€	Slo= 100	€	Slo= 100	€	Slo= 100
SLOVENIJA	6.978	100,0	6.941	100,0	10.883	100,0	12.402	100,0
OSREDNJE SLOVENSKA	8.509	121,9	8.436	121,5	12.708	116,8	14.384	116,0
Domžale	8.220	117,8	8.159	117,5	12.334	113,3	14.152	114,1
Trzin	11.097	159,0	10.889	156,9	15.527	142,7	17.051	137,5
Lukovica	6.288	90,1	6.552	94,4	9.781	89,9	11.190	90,2
Mengeš	7.673	109,9	7.808	112,5	11.813	108,5	13.452	108,5
Moravče	6.422	92,0	6.527	94,0	10.271	94,4	11.485	92,6
Grosuplje	8.191	117,4	8.474	122,1	11.982	110,1	13.849	111,7
Ivančna Gorica	6.842	98,0	7.044	101,5	10.518	96,6	11.917	96,1
Dobrepolje	6.172	88,4	6.232	89,8	9.355	86,0	10.765	86,8
Kamnik	7.403	106,1	7.240	104,3	11.186	102,8	12.631	101,8
Komenda	7.772	111,4	7.696	110,9	11.405	104,8	13.121	105,8
Litija	6.608	94,7	6.529	94,1	10.176	93,5	11.678	94,2
Šmartno pri Litiji	5.473	78,4	5.836	84,1	9.442	86,8	10.818	87,2
Logatec	7.363	105,5	7.496	108,0	11.222	103,1	12.727	102,6
Ljubljana	9.258	132,7	9.112	131,3	13.792	126,7	15.531	125,2
Horjul	7.018	100,6	7.076	102,0	10.331	94,9	11.960	96,4
Dobrova-Polhov Gradec	7.310	104,7	7.428	107,0	11.139	102,4	13.011	104,9
Dol pri Ljubljani	8.227	117,9	8.449	121,7	11.978	110,1	13.914	112,2
Ig	8.030	115,1	8.204	118,2	11.252	103,4	12.630	101,8
Brezovica	7.919	113,5	7.908	113,9	11.656	107,1	13.372	107,8
Medvode	8.233	118,0	8.024	115,6	12.207	112,2	14.037	113,2
Škofljica	8.436	120,9	8.607	124,0	12.239	112,5	14.175	114,3
Velike Lašče	7.152	102,5	7.273	104,8	10.455	96,1	12.167	98,1
Vodice	7.535	108,0	7.800	112,4	11.424	105,0	13.408	108,1
Vrhnika	6.405	91,8	7.709	111,1	11.462	105,3	12.895	104,0
Log - Dragomer	9.459	136,3	13.329	122,5	15.039	121,3
Borovnica	7.336	105,1	7.154	103,1	10.754	98,8	12.162	98,1

Vir: Pečar, 2008

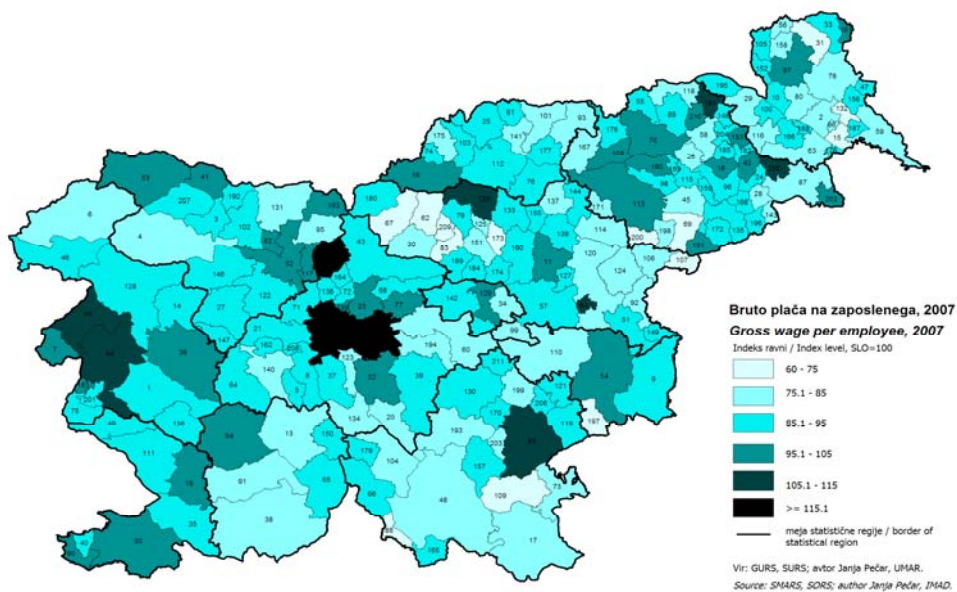
Podobna slika kot pri bruto osnovi za dohodnino je tudi pri plačah, kjer izstopa MOL. Pri primerjavi je potrebno upoštevati, da se informacije za bruto osnovo za dohodnino zbirajo po domicilnem principu, plače pa po sedežu izplačevalca.

Slika 10: Bruto osnova za dohodnino na prebivalca leta 2006

Vir: Pečar 2008.

Slika 11: Bruto plača na zaposlenega po občinah, 2007

Vir: Pečar, 2008

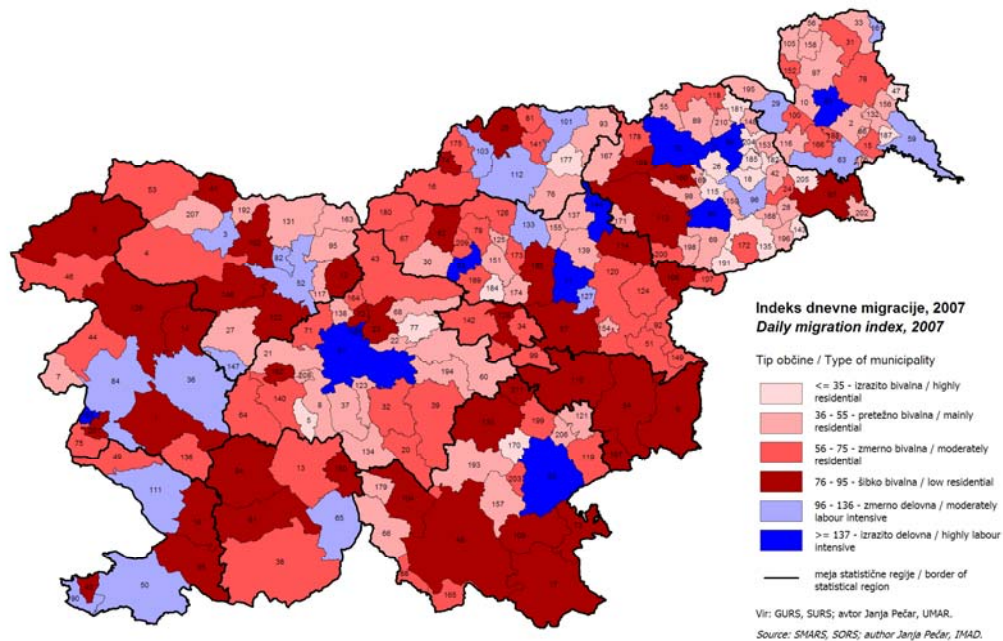
Tabela 27: Povprečne mesečne plače na zaposlenega

	Bruto plače				Neto plače			
	2005		2007		2005		2007	
OSREDNJE SLOVENSKA	1.310	113,3	1.454	113,2	809	109,9	921	110,4
Domžale	1.070	92,5	1.230	95,7	691	93,9	805	96,4
Trzin	1.014	87,7	1.227	95,5	643	87,5	787	94,3
Lukovica	991	85,6	1.178	91,7	639	86,9	779	93,3
Mengeš	1.152	99,6	1.139	88,7	735	100,0	752	90,1
Moravče	1.104	95,4	1.322	102,9	726	98,7	879	105,3
Grosuplje	1.088	94,0	1.249	97,2	701	95,3	815	97,7
Ivančna Gorica	1.043	90,1	1.205	93,8	675	91,7	791	94,8
Dobrepolje	852	73,7	1.053	82,0	573	77,9	714	85,6
Kamnik	989	85,5	1.109	86,4	648	88,0	740	88,7
Komenda	948	81,9	1.180	91,9	622	84,5	767	91,9
Litija	950	82,1	1.036	80,6	625	85,0	694	83,2
Šmartno pri Litiji	903	78,0	974	75,8	608	82,7	666	79,8
Logatec	986	85,2	1.110	86,4	649	88,2	740	88,6
Ljubljana	1.388	120,0	1.533	119,4	848	115,3	964	115,5
Horjul	1.119	96,7	1.206	93,8	729	99,0	804	96,3
Dobrova-Polhov Gradec	935	80,8	1.110	86,4	619	84,1	742	88,9
Dol pri Ljubljani	1.392	120,3	1.533	119,3	832	113,1	956	114,5
Ig	1.113	96,2	1.205	93,8	722	98,1	800	95,8
Brezovica	946	81,7	1.104	85,9	616	83,7	731	87,6
Medvode	1.089	94,2	1.204	93,7	700	95,1	789	94,6
Škofljica	947	81,9	1.057	82,3	623	84,7	707	84,8
Velike Lašče	918	79,4	1.065	82,9	609	82,7	717	85,9
Vodice	1.023	88,4	1.108	86,3	667	90,7	723	86,6
Vrhnika	926	80,0	1.035	80,5	610	82,9	692	82,9
Log - Dragomer	1.116	86,8	742	88,9
Borovnica	1.031	89,1	1.135	88,3	661	89,9	749	89,7

Vir: Pečar, 2008

Zanimiv je tudi indeks dnevne migracije. Iz njega je razvidno, da ima v LUR samo MOL presežek delovnih mest, medtem ko za ostale občine velja, da dnevno migrirajo v MOL.

Slika 12: Indeks dnevne migracije

Vir: Pečar, 2008

Med občinami so precejšnje razlike tudi v uspešnosti poslovanja gospodarskih družb. Iz spodnje tabele je razvidno, da so podjetja v celoti poslovala uspešno, izjema sta bili le občini Komenda in Lukovica. V letu 2008 in 2009 so se razmere spremenile, saj je kar nekaj podjetij zmanjšalo število zaposlenih ali celo šlo v stečaj. Posledično bo to vplivalo na poslovne rezultate gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov v letih 2008 in 2009, kar bo bistveno spremenilo ugodno gospodarsko sliko v nekaterih občinah. Ker še ne vemo, kako bodo nove razmere vplivale na poslovanje poslovnih subjektov (v aprilu 2009 še nimamo na razpolago podatke iz zaključnih računov poslovnih subjektov za 2008), ne moremo podati mnenja (ocene) stanja gospodarstva v posameznih občinah LUR. Kljub ugodnim gibanjem v preteklih letih in sorazmerno ugodno strukturo gospodarstva, predvsem v MOL, je gospodarska kriza že povzročila dvig brezposelnosti.

Tabela 28: Poslovanje gospodarskih družb v občinah LUR

	Število zaposlenih na podjetje		Čisti poslovni izid (v €)		Dodana vrednost na zaposlenega (v €)		Plače na zaposlenega (v €)		Izvoz (%)	
	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007
LUR	8,3	8,1	1.329.282.670	1.592.000.301	36.044	38.403	1.228	1.319	20,1	20,4
Domžale	6,9	6,0	40.672.072	42.965.636	30.232	33.180	1.060	1.176	39,0	39,5
Trzin	10,7	10,5	31.683.178	45.024.222	30.359	35.202	1.126	1.235	24,2	25,0
Lukovica	5,1	9,1	530.332	-14.309.819	20.374	18.616	1.001	1.297	9,7	1,8
Mengeš	7,5	7,4	19.165.107	17.315.226	32.637	35.675	832	1.073	34,3	52,3
Moravče	6,1	5,7	1.283.747	2.133.986	31.656	35.222	1.227	1.370	25,0	28,6
Grosuplje	6,6	6,4	7.815.054	16.387.310	28.086	32.161	1.117	1.230	18,7	19,3
Ivančna Gorica	8,6	8,8	7.726.987	4.959.222	26.538	27.577	989	1.071	47,4	47,6
Dobrepolje	8,9	8,4	347.570	535.512	19.534	22.272	815	923	5,0	7,3
Kamnik	7,0	6,6	5.240.719	18.742.276	23.701	26.891	981	1.035	22,8	22,6
Komenda	4,0	8,2	-4.602.387	-27.358.164	14.759	7.051	804	1.247	27,8	8,0
Litija	5,8	5,6	3.639.527	5.232.869	22.717	24.738	841	907	34,4	30,5
Šmartno pri Litiji	9,5	9,1	213.927	-359.877	23.003	21.098	931	908	42,2	42,8
Logatec	9,7	9,1	1.963.494	2.047.011	22.502	26.142	978	1.043	26,7	24,5
Ljubljana	9,0	8,7	1.174.369.015	1.441.781.440	38.458	40.943	1.286	1.375	18,5	18,9
Horjul	11,1	9,9	2.584.727	3.213.790	30.571	30.502	1.132	1.188	49,2	50,2
Dobrova-Polhov Gradec	4,2	4,4	1.951.645	2.047.114	26.971	30.082	961	1.039	25,0	28,5
Dol pri Ljubljani	4,6	4,5	5.864.381	4.062.395	46.685	42.061	1.549	1.656	19,6	19,3
Ig	3,3	2,8	2.144.483	4.045.557	24.596	31.851	849	1.021	25,3	23,2
Brezovica	3,7	4,0	5.504.019	2.986.600	24.012	25.990	932	991	14,0	12,7
Medvode	5,2	5,3	12.423.918	9.335.170	32.622	33.500	1.101	1.176	51,2	48,8
Škofljica	3,8	3,6	3.048.227	2.283.436	24.787	26.803	927	980	5,2	4,8
Velike Lašče	2,8	2,9	560.294	366.491	21.910	21.367	879	926	19,6	18,5
Vodice	2,9	3,3	1.085.205	868.484	27.185	28.394	945	960	7,8	11,9
Vrhnika	7,9	7,3	2.055.368	5.495.931	21.161	23.843	905	988	25,2	19,4
Log - Dragomer	2,0	2,4	849.271	1.001.442	22.931	21.584	826	834	15,0	24,3
Borovnica	5,1	5,1	1.162.788	1.197.041	28.032	28.746	1.025	1.039	54,1	58,8

Vir: Pečar, 2008.

Tabela 29: Registrirane brezposelne osebe 31.01.2009

Urad za delo	Vsi	Indeks (vsi) I 2009 / XII 2008	Indeks (vsi) I 2009 / I 2008
Cerknica	448	112,0	130,6
Domžale	1.119	112,1	101,5
Grosuplje	864	111,8	106,8
Idrija	244	122,6	190,6
Kamnik	593	106,5	98,3
Kočevje	1123	111,2	118,3
Ljubljana	9.521	108,0	97,1
Logatec	283	122,0	197,9
Ribnica	335	116,3	110,6
Vrhnika	837	168,8	182,4
Slovenija	73.911	111,6	106,7

Vir: Zavod RS za zaposlovanje.

Tabela 30: Registrirane brezposelne osebe 31.03.2009

Urad za delo	Vsi	Indeks (vsi) III 2009 / II 2009	Indeks (vsi) III 2009 / III 2008
Cerknica	490	101,0	145,4
Domžale	1.276	106,6	124,1
Grosuplje	963	105,0	121,7
Idrija	288	109,5	207,2
Kamnik	727	109,7	129,6
Kočevje	1.186	105,0	130,6
Ljubljana	10.319	103,9	113,0
Logatec	341	110,0	247,1
Ribnica	354	105,0	120,8
Vrhnika	888	102,8	203,7
Slovenija	79.682	103,2	123,9

Vir: Zavod RS za zaposlovanje.

Vidimo, da se je povsod povečalo število brezposelnih oseb, pri tem tudi vidimo, da se je na področju LUR število brezposelnih začelo dvigovati kasneje. Obeti za prihodnost niso dobri, saj se pričakuje nadaljnji dvig brezposelnosti in podjetja, ki sp prešla na 32 ali 36 urni delavnik, bodo ob nadaljevanju recesije začela odpuščati, čemur se ne bodo mogla izogniti niti podjetja v LUR.

Med občinami v LUR obstajajo velike razlike. Občine v LUR, razen izjem (Lukovica, Moravče, Litija, Dobropolje, Šmartno pri Litiji) nadpovprečno bruto osnovo za dohodnino. Med občinami so velike razlike predvsem v številu delovnih mest, tako ima samo MOL presežek delovnih mest, medtem ko za ostale občine velja, da njihovi prebivalci dnevno migrirajo v MOL, kar povzroča okoljske in prometne težave na območju samega mesta. Podjetja so v preteklih letih poslovala uspešno, izjema sta bili le občini Komenda in Lukovica. V letu 2008 se je položaj poslabšal tudi v nekaterih ostalih občinah, predvsem na Vrhniki, kakor tudi v Kamniku, Grosupljem, Logatcu, Ivančni Gorici. Številna še v bližnji preteklosti uspešna podjetja so se v drugi polovici leta 2008 in v prvi polovici leta

2009 srečala z drastičnim padcem naročil (tudi do 60 %), kar vpliva na tekoče in dolgoročno poslovanje podjetij.

3. VIRI IN LITERATURA

1. Anderson Martin, Karlsson Charlie: Regional Innovation Systems in Small & Medium-Sized Regions: A Critical Review & Assessment. Jönköping International Business School, 2002. 29 str.
2. Kavaš Damjan et al.: Usmerjanje prostorskega razvoja predelovalne industrije v Mestni občini Ljubljana. Inštitut za ekonomska raziskovanja, 2004. 85 str.
3. Kavaš Damjan et al.: Gospodarstvo in dolgoročni prostorski razvoj Slovenije. Inštitut za ekonomska raziskovanja, 2002. 79 str.
4. Nared Janez: Prispevek za vmesno poročilo projekta Izvajanje regionalne politike v spremenjenih pogojih upravljanja z razvojem zaradi uvedbe novih teritorialnih enot. GIAM, 2009 (v pripravi).
5. Neposredne naložbe 2007. Banka Slovenije, 2008. 100 str.
6. Operativni program Slovenija - Hrvaška: Instrument predpristopne pomoči (IPA) – čezmejno sodelovanje. 2007. 75 str.
7. Pečar Janja: Regije 2008 - izbrani socioekonomski kazalniki po regijah. UMAR, 2008. 91 str.
8. Podatki Statističnega urada RS dosegljivi na http://www.stat.si/tema_ekonomsko_nacionalni_bdpreg.asp.
9. Podatki Zavod RS za zaposlovanje dosegljivi na: www.ess.gov.si/.
10. Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2009. UMAR, 2009. 91 str.
11. Poročilo o razvoju 2008. Urad za makroekonomska raziskovanja in razvoj, 2008. 206 str.
12. Predstavitev regijskega gospodarstva. Območna gospodarska zbornica Ljubljana, 2008. 17 str.
13. Regional Case Study – Innovation System and Policy Framework Carinthia. Projekt CORINNA, 2007. 29 str.
14. Regional Case Study – Innovation System and Policy Framework Styria. Projekt CORINNA, 2007. 45 str.
15. Regional case study – Innovation system and policy framework, Burgenland, Projekt CORINNA. 2007. 33 str.
16. Regional case study – Innovation system and policy framework, Friuli Venezia Giulia, Projekt CORINNA. 2007. 35 str.
17. Regional case study – Innovation system and policy framework, West Transdanubia, Projekt CORINNA. 2007. 40 str.
18. Regionalni razvojni program Ljubljanske urbane regije. Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije, 2007. 106 str.
19. SLO-Hrvaška OP
20. Thematic Evaluation of the Structural Funds' Contributions to the Lisbon Strategy. The Danish Technological Institute, 2005. 227 str.